

Innspill

Næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring

(2015–2017)

Innholdsfortegnelse

Forord	5
1. Om Rådet	7
1.1 Opprettelse, funksjon og mandat	7
1.2 Medlemmer	7
1.3 Om innspillarbeidet	8
2. Oppsummering av alle innspillene	9
3. Innspill 1 – 2016	12
3.1 Låne- og lånegarantiordninger for kreativ næring	12
3.2 Investorforum for kreativ næring	14
3.3 Klynge og kompetansesenter – et forprosjekt	15
3.4 Styrke kompetansen om kreativ næring i Innovasjon Norge	17
3.5 Optimalisering av insentivordningen for film- og TV-bransjen	18
3.6 Styrke mangfold og bærekraftig innovasjon i arkitektbransjen	23
4. Innspill 2 – 2017	25
4.1 Forbedre vilkår for enkeltpersonforetak (ENK)	25
4.2 Endret opsjonsskatt for å styrke oppstartbedrifter	27
4.3 Kreativ næring og Merkevaren Norge	29
5. Innspill 3 – 2017	31
5.1 Nytt privat-offentlig TV-seriefond	31
5.2 Utvide filmsentivordningen til å omfatte andre typer audiovisuelle produksjoner	33
5.3 Utrede muligheten for internasjonal medfinansiering av norsk spillproduksjon	35
5.4 Evaluere forvaltningsorganisasjonene	36
5.5 Nye studieplasser i interaksjons- og tjenestedesign	38
5.6 Innovasjonsteam for økt offentlig innovasjon – design og arkitektur	40
5.7 Nytt program for yngre arkitekter	42
5.8 Fond for tidlig-testing av bærekraftige arkitekturløsninger	44
5.9 Styrke «Ut i verden» – eksportordningen i Innovasjon Norge	45
5.10 Profileringsbehov og tverrdepartemental profileringsstrategi	46

Forord

Næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring (Rådet) overleverer herved sine siste anbefalinger. Rådet ble oppnevnt av Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet i juni 2015, og arbeidet ble igangsatt i august 2015 og sluttført i juni 2017. I samråd med oppdragsgiver har Rådet levert innspill fortløpende.

Det første innspillsnotatet ble overlevert kulturminister Linda Hofstad Helleland og statssekretær Lars Jacob Hiim den 21. juni 2016, og det andre notatet ble sendt statsrådene Hofstad Helleland og Mæland den 6. mars 2017.

Rådet har levert innspill i henhold til mandatet, som i sin helhet handler om *næringsutvikling* i kulturelle og kreative bransjer; eksport, verdiskaping, privat kapital og digitale utfordringer. Det er blitt spilt inn anbefalinger både på overordnet næringsnivå – lånetilbud, skatt, minstefradrag – og på mer bransjespesifikt nivå, blant annet om filminsentivordningen, nytt TV-seriefond og fond for tidlig-testing av bærekraftige arkitekturtjenester.

Rådet har allerede fått gjennomslag for flere innspill, deriblant Kulturdepartementets oppdrag til Innovasjon Norge. Innovasjon Norge har iverksatt en rekke tiltak for kreativ næring, blant annet lånetilbud og investorforum, som ble spilt inn i 2016.

Dette er Rådets rapport med alle innspillene.

Oslo, 9. juni 2017

Anne-Britt Gran, sekretær

1. Om Rådet

1.1 Opprettelse, funksjon og mandat

Den 27. august 2015 lanserte Nærings- og fiskeridepartementet og Kulturdepartementet («Departementene») et næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring. Rådet var ment å erstatte det tidligere bransjerådet som ble opprettet som en del av handlingsplanen fra 2013.

Rådets mandat er å finne i [pressenotat](#) fra Kulturdepartementet av 25. juni 2015, hvor det blant annet fremgår at rådets funksjon er å «operere mer spisset mot næringsutvikling, og vil ha medlemmer med kompetanse om nettopp det». Videre skal rådets fokus være på dem som investerer i og arbeider med å få det kunstneriske og kreative innholdet ut i markedet. Rådets formål er å sørge for kunnskap fra næringen som kan styrke kulturelle og kreative bransjer og bidra til økt verdiskaping.

Rådets mandat er formulert slik i ovennevnte pressemelding:

Rådets virksomhet rettes inn mot bransjer med kommersielt potensial når det gjelder mulighet for internasjonalisering og skalering. Rådets virksomhet konsentreres om film, spill, musikk, litteratur, arkitektur og design. Det vil bli lagt stor vekt på koblingene med IKT. Rådet skal gi konkrete innspill knyttet til bransjespesifikke og tverrgående hindre og muligheter for kulturell og kreativ næringsutvikling. Det næringspolitiske rådet skal ha et særlig fokus på å gi råd og innspill om hvordan regjeringen kan møte utfordringene og mulighetene som digitaliseringen representerer.

I forkant av Rådets første møte holdt statsrådene Widvey og Mæland pressekonferanse i forbindelse med tiltaket [Spill ut i verden](#) i samarbeid med Innovasjon Norge. I den forbindelse ble mandatet spesifisert ytterligere ved at statsrådene ba Rådet fokusere på tiltak som kan styrke verdikjeden og bransjestrukturane, tilrettelegge for økt investering i norske rettigheter og norske talenter, og tiltak som kan bidra til økt omsetning, økt norskandel og eksportandeler.

1.2 Medlemmer

Rådet har følgende medlemmer:

Kim Daniel Arthur, spillgründer og deleier i Superplus

Rolf Assev, IT-gründer, investor, partner i StartupLab

Erik Brataas, administrerende direktør i Phonofile

Fredrik Sundt Breien, spillutvikler, daglig leder og deleier i Turbo Tape

Kjerstin Braathen, konserndirektør bedriftsmarked i DNB

Anne Gaathaug, forlagssjef i Kagge forlag og nestleder i Norsk litteraturfestival

Leila Hafzi, designer, grunnlegger av Empower Productions AS og deleier i Rebuild Nepal Foundation

Peter Aalbæk Jensen, filmprodusent, daglig leder og deleier i produksjonsselskapet Zentropa og studioet Filmbyen

Tor Jonasson, agent og styremedlem i Salomonsson Agency

Erlend Mogård Larsen, seriefestivalgründer og daglig leder i by:Larm

Stine Helén Pettersen, advokat og partner i Bing Hodneland advokatselskap DA MNA

Kai Robøle, daglig leder og grunnlegger av Waterfall selskapene

Elisabeth Sjaastad, frilansregissør, produsent, nå hos Kulturmeglerne. Tidligere leder av den europeiske regissørorganisasjonen FERA i Brussel

Siv Helene Stangeland, arkitekt, gründer og partner i Helen & Hard
Bente Sollid Storehaug, administrerende direktør i ESV Digital AS, Nordic

Sekretær, prof. Anne-Britt Gran, leder BI Centre for Creative Industries

Øyvind Torp, research fellow BI Centre for Creative Industries, har vært referent.

Oppnevningen av rådsmedlemmene er personlig, hvilket betyr at de formelt sett ikke *representerer* sin respektive bransje eller organisasjon i Rådet, slik en interesseorganisasjon ville gjort. Rådets sekretær ble oppnevnt samtidig som rådsmedlemmene.

1.3 Om innspillarbeidet

Rådet har avholdt syv heldagsmøter siden august 2015. Dette er flere møter enn det Departementene la opp til i kommunikasjonen til Rådet. Med tanke på den korte funksjonstiden på to år har Rådet ønsket å møtes oftere enn et par ganger i året.

Rådet har hatt sine møter hos Nærings- og fiskeridepartementet, Kulturdepartementet, Innovasjon Norge, Norsk kulturråd, StartUpLab i Forskningsparken, Handelshøyskolen BI og 657.

I samråd med oppdragsgiver har Rådet levert innspill fortløpende. Det første innspillsnotatet ble overlevert kulturminister Linda Hofstad Helleland og statssekretær Lars Jacob Hiim den 21. juni 2016, og det andre notatet ble sendt statsrådene Hofstad Helleland og Mæland den 6. mars 2017.

Kulturdepartementet: Første møte i Næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring 27. august 2015. Fra venstre: Erik Brataas, Anne Gaathaug, Kai Robøle, Fredrik Sundt Breien, Anita Krohn Traaseth, Tor Jonasson, Monica Mæland, Rolf Assev, Thorhild Widvey, Stine Helén Pettersen, Elisabeth Sjaastad, Bente Sollid Storehaug, Erlend Mogård-Larsen, Anne-Britt Gran og Kim Daniel Arthur. Peter Aalbæk Jensen var tilstede, men var ikke med på bildet.

Foto: Ketil Frøland / Kulturdepartementet

2. Oppsummering av alle innspillene

Overlevert 21. juni 2016

Det første innspillet omhandler opprettelsen av offentlige låne- og lånegarantiordninger for kulturell og kreativ næring i Norge. Det oppleves generelt utfordrende å kvalifisere prosjekter for lån i Norge, og dette er også situasjonen i resten av Europa. Gjennom Creative Europe 2016 (ved EIF) er det etablert en lånegarantiordning som er ment å bøte på dette. Rådet har innspill til hvordan slike ordninger kan iverksettes i Innovasjon Norge.

Innspillet «Investorforum for kreativ næring» henger sammen med foregående innspill om låneutfordringer og behovet for privat kapital. Det er Rådets oppfatning at det er nødvendig med kompetanseheving både hos potensielle investorer i den kreative næringen og blant aktører i denne næringen som ønsker å tilknytte seg private investorer. Det er behov for et investorforum der kunnskap om investering og potensielle prosjekter kan formidles.

Innspill «Klynge og kompetansesenter – et forprosjekt». Norske aktører har utfordringer med å beholde rettigheter og dermed inntektsstrømmen i Norge. Det er et kjent og omfattende problem at mangel på kompetanse og internasjonal erfaring, ofte i kombinasjon med finansieringsbehov, innebærer en overføring av rettigheter til utlandet. Rådet foreslår at det opprettes et klynge- og kompetansesenter for kreative bransjer for kompetansedeling og nettverksbygging.

Innspillet «Styrke kompetansen om kreativ næring i Innovasjon Norge» omhandler kompetanse- og ressursbruk i Innovasjon Norge. Det er Rådets oppfatning at Innovasjon Norge bør styrke sin kompetanse på kulturell og kreativ næring, både på relevante utekontorer og i Norge. Dette må ses i lys av våre foregående innspill og det faktum at kreativ næring og reiseliv nylig er lansert som et såkalt mulighetsrom i Innovasjon Norge.

Innspill «Optimalisering av insentivordningen for film- og TV-bransjen». Rådet har gjennomgått og vurdert en omfattende europeisk studie om insentivordninger og har, basert på funnene i rapporten, utarbeidet et innspill om at dagens insentivordning bør utvides og gjøres om fra å være søknadsbasert til å være et automatisk refusjonssystem.

Innspillet «Styrke mangfold og bærekraftig innovasjon i arkitektbransjen» handler om behovet for å styrke mangfold og bærekraftig innovasjon i arkitektbransjen gjennom offentlige anskaffelser. Det anbefales blant annet at offentlige bestillere i større grad legger vekt på miljøvennlig materialbruk, for eksempel treverk, og aktivt ivaretar mangfoldet av små og mellomstore arkitektbedrifter i Norge.

Overlevert 6. mars 2017

Innspillet «Forbedre vilkår for enkeltpersonforetak (ENK)» handler om ulike tilknytningsformer til arbeidslivet (ansatt, frilanser, eget AS, eget enkeltpersonforetak) med fokus på enkeltpersonforetakene, som er den dominerende selskapsformen i kulturell og kreativ næring. Det er på flere punkter ufordelaktig å benytte seg av enkeltpersonforetaksformen. En forbedring av reglene for enkeltpersonforetak vil kunne styrke økonomien og forbedre vilkårene for alle typer kunstnere og kulturentreprenører.

Innspillet «Endret opsjonsskatt for å styrke oppstartbedrifter» handler om opsjonsbeskatningen, som i sin nåværende form (mars 2017) er uhensiktsmessig for både de ansatte i oppstartbedrifter og arbeidsgiver. Opsjon er en rett til å kjøpe eller tegne aksjer til en gitt pris i fremtiden. Ved å endre opsjonsbeskatningen, slik at den blir mer fordelaktig for ansatte som får opsjoner istedenfor lønn eller lav lønn, vil det bli enklere for oppstartbedrifter å tiltrekke seg og beholde den kompetente arbeidskraften.

Innspillet «Kreativ næring og Merkevaren Norge» omhandler kreativ nærings rolle i arbeidet med Merkevaren Norge i Innovasjon Norge. Mange av de kreative bransjene er spesielt profileringssterke – arkitektur, design, musikk, film, litteratur m.m. – noe som bør reflekteres i et norsk *nation brand*. For å ivareta at kreativ næring blir representert, hørt og synliggjort i dette merkevarearbeidet, foreslår Rådet at det opprettes en pilot for kreativ næring i Innovasjon Norge etter modell fra den eksisterende piloten Havrommet.

Overlevert 19. juni 2017

Innspill «Utvidelse av filminsentivordningen til å omfatte andre typer audiovisuelle produksjoner». Rådets oppfatning er at ordningen er vellykket, og at den har hatt positive ringvirkninger for den norske bransjen. Rådet foreslår å utvide ordningen til å omfatte også andre typer audiovisuelle produksjoner enn kun spillefilm og drama.

Innspillet «Nytt privat-offentlig TV-seriefond» handler om å forløse mer privat kapital fra kommersielle TV-kanaler til TV-serieproduksjon. I Norge stilles det få krav til medfinansiering fra private kringkastere, i motsetning til i land som Tyskland, Frankrike og Spania. Rådet foreslår å etablere et TV-seriefond finansiert av de kommersielle TV-kanalene med et matchende bidrag fra staten.

Innspillet «Utrede muligheten for internasjonal medfinansiering av norsk spillproduksjon» omhandler muligheten for å pålegge internasjonale spilldistributører en avgift på salg av internasjonale spill i Norge. Nåværende ordning i NFI er ikke omfattende nok til de store spillproduksjonene, og det gjør det vanskelig å skaffe private investorer.

Innspillet «Evaluere forvaltningsorganisasjonene» handler om behovet for en evaluering av TONO og Norwaco mfl. i forbindelse med den pågående implementering av EU-direktivet Direktiv 104/26/EU. Forvaltningsorganisasjonenes kulturpolitiske rolle må evalueres, samt om de vil være i stand til å etterleve vilkårene i direktivet.

I innspillet «Nye studieplasser i interaksjons- og tjenstedesign» foreslår Rådet at Kunnskapsdepartementet utreder hele utdannelsesforløpet til designere og oppretter nye studieplasser innenfor disse spesialiserte designfagene. Det er i dag en stor og stigende etterspørsel etter denne kompetansen.

Innspillet «Innovasjonsteam for arkitektur- og designtjenester i det offentlige» har som mål å gjøre offentlige anskaffelser forbilledlige når det gjelder innovasjon, nytenkning og bærekraft. Rådet anbefaler å etablere et innovasjonsteam som skal sikre kompetanse, kvalitet og erfaringsoverføring i krevende offentlige anskaffelser.

Innspillet «Nytt program for yngre arkitekter» handler om å ivareta kjernekompetanse og å videreutvikle en unik norsk bransjestruktur med mange små og mellomstore arkitektbedrifter.

Rådet anbefaler å etablere et slikt program, som bør være et bredt bransjeinitiativ og finansiert av NFD.

Innspillet «Fond for tidlig-testing av bærekraftige arkitekturløsninger» handler om at byggenæringen har risikovegring når det gjelder nye bærekraftige løsninger, og at det derfor er behov for nytenkning i tidligfasen av byggeprosjektene. Rådet foreslå at det opprettes et fond med søkbare midler for tidlig-testing og prototyper.

I innspillet «Styrke ‘Ut i verden’ – eksportordningen i Innovasjon Norge» anbefaler Rådet å utvide eksisterende ordning fra ett til to år, samt å styrke ordningen økonomisk slik at det blir mulig for to bransjer å benytte ordningen samtidig.

Innspillet «Profileringsbehov og tverrdepartemental profileringsstrategi» adresserer at næringen har ytterligere behov for profileringsmidler og tiltak utover eksisterende ordninger. Rådet anbefaler at relevante departementer, som NFD, UD og KUD, utarbeider en overordnet og forpliktende strategi for profilering av kreativ næring internasjonalt i tett dialog med virkemiddelapparatet og relevante organisasjoner.

Det er en sterk og økende internasjonal interesse for norsk litteratur. Når Norge er gjesteland ved Bokmessen i Frankfurt 2019, gis en rekke nye stemmer internasjonale muligheter.

3. Innspill 1 – 2016

3.1 Låne- og lånegarantiordninger for kreativ næring

Mål: Etablere låne- og lånegarantiordninger som er egnet for kulturell og kreativ næring.

Bakgrunn: Banker ser på kreative bransjer som høyrisiko, og det er derfor vanskelig å hente kapital i form av lån. Dette skyldes blant annet mangel på kompetanse om kreativ næring hos bankene, og at næringen ikke har nok kunnskap om lån og finans.

Nøkkelord: Kapitaltilgang, finansiering, økonomisk forutsigbarhet, risikoavlastning, konkurranse med internasjonale aktører.

Tiltak: Øke tilgangen til kapital via nye låne- og lånegarantiordninger hos Innovasjon Norge med et tapsfond hos Kulturdepartementet.

Enkelte av Rådets medlemmer har påpekt at det er lettere å få penger til satsing innen kreativ næring enn å få låne penger til det samme. Fenomenet er ikke særnorsk, da det etter hva Rådet er kjent med, er begrensede lånemuligheter også i andre land. I EU har man lansert en lånegarantiordning i Creative Europe 2016 (gjennom EIF) som skal bøte på dette. Ordningen er ikke iverksatt ennå, og Innovasjon Norge har fått i oppdrag fra Kulturdepartementet å følge opp Norges mulige medvirkning i ordningen de nærmeste årene.

En norsk offentlig ordning for lån- og lånegarantier vil være et viktig virkemiddel for å styrke kulturell og kreativ næring nå. En forutsetning for å skape vekst og verdier i sektoren er økonomisk ryggrad til å kunne konkurrere med internasjonale selskaper om å beholde rettigheter på norske hender.

Spesielt innen kreative bransjer som film, spill og musikk skaper digitaliseringen nye forretningsmodeller som i praksis er et forretningsmessig paradigmeskifte fra salg av produkter til utleie av filer. Mens rettighetshavere tidligere kunne forvente å få tilbake hoveddelen av inntektene for en produksjon innen 6–12 måneder etter utgivelse, må inntektsstrømmene nå ses i et vesentlig lengre perspektiv. Dette representerer en stor og ny likviditetsutfordring, og en lånegarantiordning vil representere en betydelig forbedring av rammevilkårene for disse bransjene.

DNBs medvirkning i Rådet bekrefter at kreativ næring, og særskilt de rettighetsbaserte bransjene, betraktes som meget risikofylt for bankene, og at det er behov for å øke kompetansen i denne næringen om hva som skal til for å kvalifisere til finansiering. Det bekreftes også at finansinstitusjonene har for liten kompetanse om pengestrømmer og verdiskapingspotensialet i de kreative bransjene.

Låneordningene i Innovasjon Norge oppleves heller ikke som lett tilgjengelige for kulturell og kreativ næring. Hovedutfordringen for næringen, og spesielt for de rettighetsbaserte bransjene, er kravet om egenkapital/sikkerhet og innovasjonsgraden i disse ordningene. De færreste søkerne er i stand til å møte disse kravene og benytte seg av ordningene.

Siden både private og offentlige låneinstitusjoner har ordninger som de aller fleste aktører i kulturell og kreativ næring ikke kan benytte, foreslår Rådet å opprette egne låne- og lånegarantiordninger for den kreative næringen i Innovasjon Norge. Slike ordninger vil forutsette opprettelsen av et tapsfond finansiert av Kulturdepartementet. Rådet foreslår derfor at Kulturdepartementet gir et oppdrag til Innovasjon Norge om å opprette nye lånetilbud rettet mot bedrifter i kreativ næring og lånegarantiordninger rettet mot andre långivere, mot at Kulturdepartementet finansierer et tapsfond på x antall millioner, samt finansierer gjennomføringskostander for Innovasjon Norge i henhold til institusjonens finansieringsmodell.

Selve låne- og lånegarantiordningenes profil og innretning må komme senere i prosessen enn dette innspillstidspunktet. Rådet stiller seg til rådighet for innspill om konkretisering av ordningene. I den prosessen bør det også vurderes om det er egnet med et anvendt FoU-prosjekt for å utrede den mest relevante strukturen for ordningene. DNB understreker at en lånegarantiordning må være så ubyråkratisk som mulig, hvis ikke blir den uaktuell for bankene.

Låne- og lånegarantiordninger i Innovasjon Norge vil bidra til å styrke kompetansen om kreativ næring hos både Innovasjon Norge og finansinstitusjonene. Tilsvarende vil de involverte kreative bransjene styrke sin kunnskap om lån og finansiering.

3.2 Investorforum for kreativ næring

Mål: Øke private investeringer i kulturell og kreativ næring. Styrke kompetansen hos bransjene og investorene på investeringer i denne næringen.

Bakgrunn: Det er behov for mer privat kapital i kreative bransjer. Det mangler kompetanse både hos investorer som gjør investeringer og selskaper som mottar investeringer.

Nøkkelord: Kapitaltilgang, finansiering, økonomisk forutsigbarhet, privat investering, risikoavlastning.

Tiltak: Etablere et investorforum som fasiliteres av Innovasjon Norge i en prøveperiode på tre år. Kulturdepartementet gir Innovasjon Norge et prosjektlederoppdrag for fasiliteringen.

I forlengelsen av forrige innspill har Rådet sett et behov hos både finansinstitusjoner og aktører i den kreative næringen for økt kompetanse om den annens vurderinger og prosjekter. I rapporten «*Mapping of Nordic Creative and Cultural Industries Financial Environment*» (H. Masalin, KreaNordrapport 1/2012) er det dokumentert at tilgangen på privat kapital for de kreative næringene i Norden er begrenset, og at situasjonen ble enda vanskeligere etter finanskrisen i 2008. Etter Rådets erfaringer er dette også tilfelle utenfor Norden.

Rådet ser en mulighet til å øke private investeringer ved å skape et investorforum for kreativ næring. Det er flere måter dette kan iverksettes på. Rådet foreslår at det sendes ut en åpen invitasjon til bedrifter innenfor en definert næring og investeringsstørrelse, slik at det opprettes kontakt mellom disse, noe som Rådet ønsker å videreutvikle til et forum tilpasset de ulike bransjene. Det må skje en kvalitetssikring av bedriftene til investorforumet, slik at disse har tilstrekkelig kvalitet til at forumet oppleves som fruktbart for investorene. Rådet mener også at det er viktig å etablere «best practice» og andre hjelpemidler som kan brukes både i det videre arbeidet med forumet og med lånegarantiordningen.

Videre er Rådet av den oppfatning at et slikt investorforum bør håndteres og driftes av noen som har erfaring med denne måten å jobbe på. De kreative bransjene har per i dag ikke nødvendigvis denne erfaringen selv, men målet er et investorforum som de kreative bransjene kan drifte selv en dag. Som en midlertidig løsning foreslår Rådet at Kulturdepartementet gir Innovasjon Norge et prosjektlederoppdrag for å opprette og drifte et slikt investorforum i en prøveperiode på tre år.

I tillegg til å forløse privat kapital gir et slikt investorforum en betydelig *kompetansegevinst*. Gjennom et investorforum for kreativ næring vil investorene og de kreative bransjeaktørene styrke kunnskapen om hverandre, de kreative bransjeaktørene vil lære seg hvordan et slikt investorforum virker, og et temporært investorforum i Innovasjon Norges regi vil styrke kunnskapsgrunnlaget om kreativ næring internt. Et anvendt FoU-prosjekt kan dokumentere, systematisere og analysere kunnskapen som erverves i denne prosessen. Med tanke på de begrensede ressursene som skal til for å opprette et slikt investorforum, samt de positive signalene fra DNB om å bidra, er det Rådets oppfordring at dette bør iverksettes raskt.

3.3 Klynge og kompetansesenter – et forprosjekt

Mål: Styrke et internasjonalt orientert kommersialiseringsmiljø. Økt norsk eierskap til rettigheter, samt kompetanseheving om markedsføring, internasjonalisering og eksport.

Bakgrunn: Behov for økt kommersialisering- og eksportkompetanse i næringen. Behov for økt norsk eierskap til rettigheter til kreative produksjoner.

Nøkkelord: Økt eksport, kommersialisering, rettigheter, kompetanse, klynge, nettverk.

Tiltak: Kulturdepartementet finansierer et forprosjekt for å etablere et klynge- og kompetansesenter i 2017, som på sikt kan bli navet i en næringsklynge.

Et klynge- og kompetansesenter er et konsept knyttet til utviklingen av et sterkere internasjonalt kommersialiseringsmiljø for norsk kulturell og kreativ næring. En av utfordringene den kreative bransjen har, er at de norske aktørene i mindre grad enn aktører i andre land evner å ta eierskap til kommersialiseringen av store internasjonale artister, forfattere, filmproduksjoner og kunstnere.

Eksempler som har vært gjenstand for diskusjon i media, har blant annet vært at Kygo valgte å signere avtale med utenlandske aktører, både for sine forlagsrettigheter og for plateinnspilling, og at Jo Nesbø har valgt det svenske selskapet Salomonsson Agency som sin agent. Tilsvarende situasjoner gjelder for filmbransjen, der man i mange tilfeller er nødt til å gi fra seg sentrale rettigheter til utenlandske aktører for å kunne sikre tilstrekkelig finansiering til å produsere filmen. Dagens teknologi med internett, strømming og skytjenester har endret maktbalansen i en rekke bransjer et stykke på vei – men det er trolig at vi bare har sett starten på dette. En ting er allerede sikkert: I den digitale økonomien blir rettigheter stadig viktigere.

Det er Rådets oppfatning at det burde være mulig å snu denne utflaggingen av rettigheter.

I likhet med de foregående innspillene er virkemidlene for å oppnå dette kompetanse. Det er Rådets oppfatning at den norske kreative næringen vil kunne sikre økt kompetanse gjennom opprettelsen av et slikt klynge- og kompetansesenter. Rådet har et ønske om å utvikle en aktør som kan bygge opp både internasjonal markedsføringskompetanse og et internasjonalt nettverk for å styrke de norske aktørenes salg internasjonalt. Målet er at dette på sikt kan bli navet i en klynge for kreativ næring.

Målsettingen med et slikt klynge- og kompetansesenter kan defineres slik:

- Å beholde rettigheter og dermed verdiskapingen på norske hender
- Å bygge opp kompetansen på internasjonal markedsføring og salg
- Å pleie og bygge et stort internasjonalt nettverk
- Å styrke eksporten av norsk kulturell og kreativ næring

Rådet har ikke ferdigstilt arbeidet med dette innspillet, men har blant annet sett på muligheten til å bygge opp et sterkt samlokalisert miljø av typen StartupLab eller Oslo Medtech, men klyngen kan også i enkelte tilfeller være et virtuelt nettverk. Rådet mener at ulike aktører fra norsk musikk-, bok-, spill- og filmindustri har kompetanse og erfaring på dette området, og de vil kunne være viktige i planleggingsarbeidet og gjennomføringen av dette innspillet.

Rådet foreslår at Kulturdepartementet setter av midler til et forprosjekt for å videreutvikle et slikt klynge- og kompetansesenter i nært samarbeid med de ulike bransjene og eventuelt et FoU-miljø. Rådets målsetting er at man innen endt funksjonstid for Rådet har et omforent forslag fra relevante miljøer i Norge for hvordan det kan etableres en fysisk eller en virtuell kommersialiseringsaktør av denne typen. En opprettelse av en slik klyngeaktør vil også åpne for muligheten til å søke blant annet Arenaprogrammet i Innovasjon Norge.

3.4 Styrke kompetansen om kreativ næring i Innovasjon Norge

Flere av Rådets medlemmer har erfaring med Innovasjon Norge. Innovasjon Norge har gjentatte ganger vært tema i Rådet og gjenstand for diskusjon, særlig om kompetansen på kulturell og kreativ næring. Et tilbakevendende tema har vært Innovasjon Norges virkemiddelapparat, som for de som har vært i kontakt med det, oppleves som lite tilrettelagt for kreative bransjer.

Det har vært en tilbakevendende kritikk av Innovasjon Norges virkemiddelapparat at det oppleves som fremmed og ugjennomtrengelig av aktører i den kreative næringen (*To mål – to midler. Økt kunnskap om virkemidlene for kulturnæringene*, BI og Oxford Research Rapport 2010). Også medlemmer av dette rådet opplever at det kan være vanskelig å navigere blant Innovasjon Norges forskjellige virkemidler for å finne rett match mellom prosjekt og virkemiddel. Den kreative næringen er da også sterkt underrepresentert i Innovasjon Norges virkemiddelapparat (Kunnskapsverkets rapport *De gode hjelperne – nasjonale virkemidler for utvikling av kulturelle næringer* 2016).

Flere av Rådets medlemmer er av den oppfatning at Innovasjon Norge mangler tilstrekkelig kompetanse til å fastlegge effektive søknadsprosedyrer og søknadskriterier som reflekterer de enkeltes prosjekters livsløp. Dette henger sammen med det de oppfatter som manglende kompetanse hos Innovasjon Norge når søknader på prosjektnivå skal vurderes. Eksempler på dette er at i stedet for at vilkår for støtte tilpasses det enkeltes prosjekts livsløp, så må prosjektet endres på uten at dette er hensiktsmessig for annet enn å tilfredsstille Innovasjon Norges krav. Dette fører etter deres mening til uheldig ressursbruk.

Utekontorene til Innovasjon Norge har en praktisk rolle som tilrettelegger for nettverksbygging og kompetanseheving. Rådsmedlemmer opplever at kompetansen om kreativ næring er relativt lav, og at nettverkene mangler, og derfor blir utekontorene mindre relevante for disse bransjeaktørene. Rådet mener Innovasjon Norge bør vurdere å spisse kompetansen på enkelte kontorer i land/byer som er spesielt relevante for en eller flere kreative bransjer, som for eksempel London og New York. Kontoret i Milano som fokuserer spesielt på design, trekkes fram som en interessant modell for spissing mot den kreative næringen.

Rådet mener generelt at Innovasjon Norge har altfor begrensede ressurser når det gjelder spisskompetanse på kulturell og kreativ næring og spiller inn at denne kompetansen må styrkes både hos relevante utekontorer og ikke minst ved norgeskontorene. Sett i lys av at Innovasjon Norge nå betrakter reiseliv og kreativ næring som ett av seks såkalte mulighetsområder, må kompetanseheving følge av satsingen. Innovasjon Norges ønske om å prioritere kreativ næring høyere, gir grunn til optimisme på næringens vegne.

Rådet er positivt til at Kulturdepartementet har gitt oppdrag som Spill ut i verden til Innovasjon Norge. Støtteordninger som spesifikt legger til rette for den enkelte bransje, fremstår som en mer hensiktsmessig disposisjon av midlene, og Rådet vil i den sammenheng trekke frem nettopp Spill ut i verden.

Rådsmedlemmer som har erfaring med Innovasjon Norges mentorordninger, er positive til slike ordninger, siden disse kan ha mer bransjespesifikk kunnskap og dermed være en effektiv rådgiver.

3.5 Optimalisering av insentivordningen for film- og TV-bransjen

Mål: Utnytte potensialet i en norsk insentivordning for film- og TV-bransjen.

Bakgrunn: Dagens insentivordning er begrenset, lite forutsigbar og byråkratisk. Dette gjør den lite attraktiv, særlig for utenlandske produsenter med lang planleggingshorisont.

Nøkkelord: Konkurransedyktighet, forutsigbarhet, stanse utflagging, ikke-diskriminerende, dokumenterte fordeler.

Tiltak: Å utvide dagens insentivordning til en automatisk refusjonsordning under Finansdepartementet, samt senke kravene til minimumsbudsjett.

Den eksisterende filminsentivordningen av 2015

Enkelte av Rådets medlemmer har erfaring innenfor film- og TV-bransjen og har tatt opp problemstillinger knyttet til den nylig innførte filminsentivordningen, innført i FOR 2015 12 16 1684. Den eksisterende filminsentivordningen er rammestyrte med svært begrensede midler som tildeles etter søknadsbehandling.

Ordningen har en rekke begrensninger for hvem som kan søke. Blant annet er det et vilkår at:

- søker tidligere har produsert minst én film, drama- eller dokumentarserie i løpet av de siste fem årene
- tilskuddsmottaker må være registrert som AS i Norge eller et foretak fra EØS-området som har en norsk filial registrert i foretaksregisteret
- minimum produksjonsbudsjett må være på minst 25 millioner kroner for spillefilm, 10 millioner kroner for dokumentarfilm, 10 millioner kroner per episode for dramaserier og 5 millioner kroner per episode for dokumentarserier
- produksjonen må ha et budsjett som viser et minimumsforbruk av godkjente kostnader i Norge på NOK 2 millioner
- produksjonen må ha en finansieringsplan som består av minst 30 prosent internasjonal finansiering
- produksjonen må kunne dokumentere at den har avtale om internasjonal distribusjon
- kvalifiseringstesten må oppfylles

I tillegg finnes det utførlige regler om tilskuddets størrelse, beregning av dette, og hva som skal godkjennes som kostnader.

Rådet mener at filminsentivordningen er svært begrenset og byråkratisk og dermed særlig lite attraktiv og lite forutsigbar for utenlandske produsenter med lang planleggingshorisont. Med svært høye terskelverdier for å kunne kvalifisere til å søke og en lav sum som er satt av til en slik cash rebate-refusjon, kun 45 millioner, så er dette i realiteten en ordning for et så begrenset antall produksjoner at dens fulle potensial ikke kan tas ut. Ved søknadsfristens utløp 21. januar 2016 hadde Norsk filminstitutt (NFI) mottatt fire søknader med totalt budsjetterte kostnader i Norge på 384 millioner kroner. Kun to søknader ble innvilget og disse brukte opp hele rammen på 45 millioner for 2016. Filmatiseringen av Jo Nesbøs

«Snømannen» tok alene 90 prosent av disse midlene. Det ble ikke tilført friske midler i revidert nasjonalbudsjett som først antydte.

Det at ordningen heller ikke har noen automatikk, slik at man på forhånd kan vite at man kvalifiserer til tilskudd/refusjonsordninger etc. når man er i planleggingsfasen for innspilling (herunder velge location), gjør det etter Rådets mening sannsynlig at man i valget mellom flere land som kan være aktuelle som location vil velge vekk Norge til fordel for land med mer automatiserte og forutsigbare ordninger.

De fleste nyere insentivordninger i Europa er ikke-diskriminerende og gir nasjonale og utenlandske produksjoner like vilkår for refusjon av utgifter. Dette er like viktig for å styrke den nasjonale filmbransjens rammebetingelser og bærekraft. Dagens ordning har satt kravet til minimum produksjonsbudsjett så høyt at det i praksis ekskluderer nær sagt alle norske produksjoner. Den eneste norske dramaserien som har kostet ti millioner kroner per episode, er Lilyhammer (sesong 3). Det har aldri vært laget norske dokumentarfilmer til ti millioner kroner eller dokumentarserier til fem millioner kroner per episode.

Mange norske filmer og serier har de siste årene blitt spilt inn i andre europeiske land med gunstige insentivordninger (og generelt lavere kostnadsnivå). Utflaggingstrenden vil trolig fortsette dersom den norske ordningen ikke kan konkurrere om våre egne produksjoner.

Impact analysis of fiscal incentive schemes supporting film and audiovisual production in Europe

For å gjøre Norge mer konkurransedyktige som et alternativ til location for film- og tv-innspillinger og dermed sette Norge på filmkartet, bør man se på hvordan de mest attraktive landene har organisert sine insentivordninger.

En rekke land i Europa har innført film- og TV-insentivordninger. Eksempler på slike er: Østerrike, Belgia, Tsjekkia, Tyskland, Spania, Kroatia, Frankrike, Storbritannia, Ungarn, Irland, Island, Italia, Litauen, Makedonia, Nederland og Slovakia. Flere andre europeiske land er i ferd med å utrede ulike ordninger, blant annet [Sverige](#). Flere av landene som har innført slike ordninger, har hatt så gode erfaringer med dette at disse har blitt utvidet en rekke ganger, for eksempel Storbritannia og Frankrike.

Rådet har fått tilgang til en rapport som kartlegger den økonomiske effekten av insentivordninger til støtte for produksjon av film og audiovisuelt innhold i Europa. Rapporten er utført av Olsberg SPI på oppdrag for [The European Audiovisual Observatory](#), som er en del av Europarådet. Rapporten ble publisert i desember 2014 og er den mest omfattende rapporten Rådet har funnet om dette temaet.

Rapporten har undersøkt hvilke ordninger for skatteinsentiver som finnes i Europa, sett på hvilke trender som gjør seg gjeldende når nye ordninger innføres i Europa, og den ser spesifikt på den økonomiske virkningen disse ordningene har hatt i den enkelte landene. Rapporten har særlig undersøkt elleve land (Belgia, Kroatia, Tsjekkia, Frankrike, Ungarn, Irland, Italia og Storbritannia) og har kontrollert funnene sine opp mot en kontrollgruppe som bestod av Norge, Polen og Finland. Rapporten omhandler ikke generelle støtteordninger, som NFI eller den kulturelle virkningen av slike ordninger.

Typer insentivordninger som er innført i europeiske land

Det er i hovedsak tre typer ordninger som har vært innført i de europeiske landene. Disse er såkalte Tax Shelters, Tax Rebates / Cash Rebates og Tax credits.

Tax Shelters kjennetegnes ved at de gir en skatterabatt til investorer, i den forstand at investoren får skattelette allerede det året investeringen blir gjort, og ikke senere ved eventuelt tap. Formålet ved innføringen av slike er som regel å tiltrekke seg såkalte «high end»-investorer som betaler mye skatt og dermed får mulighet til å realisere langsiktig profitt fra et prosjekt.

Tax Rebates / Cash Rebates kjennetegnes ved at de er en direkte refusjonsordning, der man får tilbake en viss andel av den summen produsenten har brukt på produksjonen i det aktuelle landet. Kvalifiserte kostnader kan trekkes direkte av, uavhengig av skatte- og avgiftsgrunnlag. Disse ordningene blir som regel finansiert direkte over statsbudsjettet. Den eksisterende filminsentivordningen i Norge kan sammenlignes med en slik ordning, nærmere bestemt en Cash Rebate, selv om den har alle de ovennevnte begrensningene.

Tax Credits kjennetegnes ved at det gis en skatterabatt til produsenten som tilsvarende refusjonsandelen av kvalifiserte kostnader. Norske Skattefunn er en slik ordning, men ordningen er ikke beregnet på kulturell og kreativ næring.

Trender identifisert i rapporten

Rapportens funn tyder på at det er klare trender å finne i de undersøkte landene. Disse er i hovedsak at det er en økt anerkjennelse av den kreative økonomien generelt og film- og TV-sektoren spesielt, samt at det er en økt trend med innføring av insentivordninger på det audiovisuelle området.

Når statene skal innføre slike ordninger, velger de fleste Tax Rebates først, og det er en kontinuerlig oppdatering, utvidelse og modernisering av disse for å ha konkurransedyktige vilkår for å tiltrekke seg produksjoner.

Rapportens fem hovedfunn

Det første funnet er at innføring av insentivordninger har positiv effekt på produksjonsnivå og kapasitetsutnyttelse. De aller fleste land opplever en umiddelbar effekt, og land som har innført slike ordninger, får som hovedregel store film/TV-sektorer. I land med insentivordninger utgjør filmbransjen i snitt 0,06 prosent av BNP, mens i land uten slike ordninger utgjør den i snitt 0,01 prosent av BNP. Videre er det funnet en høyere vekst i produksjonssektoren, der land med ordninger, som for eksempel Belgia og Kroatia, har gått opp 15 prosent (snittet lå på ni prosent), mens kontrollgruppen der Norge inngår, kun gikk opp fire prosent.

Det andre funnet er at innføring av insentivordninger har positiv effekt på produksjonsflyt. Flyttbare produksjoner legges oftere til land med insentivordninger enn før endringene kom. Ifølge rapporten *The case for music tax credits* (Robert Kenny, Communication Chambers, s. 22) var insentivordningen hovedårsaken til at *Game of Thrones* ble lagt til Irland, og at *Harry Potter* ble lagt til UK. En konsekvens av positiv effekt på produksjonsflyten er også at flere utenlandske aktører kontakter lokale produsenter for samproduksjoner i land der det finnes insentivordninger. En annen konsekvens for produksjonsflyt er at man i naboland til land med

insentivordninger opplevde en *nedgang* i produksjonsflyt, siden nabolandet med insentivordninger ble foretrukket.

Det tredje funnet er at insentivordninger har en positiv effekt på sysselsetting. I Frankrike ble det målt en økning i filmbransjen på 38 prosent og 27 prosent i TV-bransjen. Økt sysselsetting førte også til økt kompetanse og mobilitet for stab. En konsekvens av økt sysselsetting var også at naboland som begge hadde insentivordninger, i økende grad samarbeidet om produksjoner.

Det fjerde hovedfunnet er at det betraktes som avgjørende at eksisterende støtteordninger består, slik at eventuelle nye insentivordninger ikke erstatter gamle ordninger. Premisset for rapporten, som forfatterne mener å kunne underbygge, er at dersom man oppnår et tilstrekkelig antall nye produksjoner på grunn av ordningen, så vil det ikke ha noen negativ økonomisk effekt for staten.

Det femte hovedfunnet er at det oppstår nye forretningsmuligheter og generell kompetanseheving. Flyttbare produksjoner krever en ny form for rådgivning, og dette resulterer i at film- og TV-bransjen blir utvidet som fagfelt.

Rapporten underbygger funnene med tallmateriale innhentet fra de ulike landenes myndigheter. I tillegg er det hentet inn tall fra diverse undersøkelser. Eksemplene på land som har utvidet ordningene sine over tid, og som har gode økonomiske resultater, er blant annet Storbritannia, som mener å ha en *Return On Investment* på tolv pund for hvert pund som blir gitt i insentiv. I Frankrike er tilsvarende tall 12,8 euro i *return* per euro gitt i insentiv.

Norske myndigheters omtale av rapporten

I Meld. St. 30 (2014–2015) En framtdsrettet filmpolitikk («[Filmmeldingen](#)») er rapporten omtalt i punkt 6.4.1. Her fremkommer det blant annet:

En av konklusjonene er at Europa samlet sett ser ut til å tjene på at mange land har innført insentivordninger. En viktig årsak til dette er at en stor andel av produksjonene som mottar støtte gjennom europeiske insentivordninger er produksjoner som ellers ville ha blitt spilt inn utenfor Europa. En økning i antall europeiske land med insentivordninger stimulerer trolig til at flere ikke-europeiske produksjoner velger å legge deler av innspillingen til Europa.

De fleste europeiske landene som har sett nærmere på effektene av sin insentivordning har funnet resultater som tyder på at avkastningen er større enn investeringskostnaden ved ordningen.

Insentivordningene i Europa ser dermed ut til å komplementere framfor å kanabalisere hverandre.

Rådet kan ikke se at rapporten har blitt behandlet i andre sammenhenger.

Rådets innspill

Dagens insentivordning er, med de årsaker som er redegjort for over, ikke god nok. Det er Rådets oppfatning at denne ordningen bør utvides, særlig med tanke på forutsigbarhet og redusering av byråkrati for å kvalifisere til støtte. Rådet synes å se en trend med utflagging av norske produksjoner til lavkostland, særlig land som i tillegg har gode insentivordninger.

Dette er en trend som Rådet mener det er mulig å snu, eller i alle fall å bremse, ved å innføre tilsvarende insentivordninger i Norge.

Basert på funnene i rapporten vil det ikke ha noen negativ økonomisk effekt å oppheve taket på den eksisterende insentivordningen, heller ikke å senke kravene for kvalifisering slik at ordningen kan omfatte flere produksjoner. Rådets forslag til endringer i nåværende ordning er:

Å oppheve taket for maksimal tildelt støtte.

Å omgjøre ordningen fra en søknadsbasert ordning forvaltet av Norsk filminstitutt til en automatisk refusjonsordning under Finansdepartementet.

Å redusere minimumskravet til produksjonsbudsjett slik at flere produksjoner vil kunne kvalifisere til støtte.

Refusjonsnivået bør justeres for å være konkurransedyktig med andre europeiske ordninger, og bør derfor ligge på 30 prosent.

Fra innspillingen av den amerikanske filmproduksjonen Snømannen ved Storseisundbrua. Eirik Holst Aagård er klar for filminnspilling. Foto: Per Kristian Leikanger / Tidens Krav.

3.6 Styrke mangfold og bærekraftig innovasjon i arkitektbransjen

Mål: Styrke mangfold og bærekraftig innovasjon i arkitektbransjen.

Bakgrunn: Mangfoldet i bransjen er under press, og offentlige bestillere har ikke tilrettelagt godt nok for bærekraftig innovasjon.

Nøkkelord: Offentlige anskaffelser, mangfold, SMB i arkitektbransjen, bærekraftig innovasjon.

Tiltak: Offentlig bestiller må tilrettelegge for mangfold og bærekraftig innovasjon i arkitektkonkurranser, rammebetingelser, tildelingskriterier og kravspesifikasjoner.

Norge har et mangfoldig landskap av små og mellomstore arkitektbedrifter. Disse bedriftene er innovative, de er lokalt forankret og utnytter dette som ressurs. Et slikt bransjelandskap finnes ikke i Sverige og Danmark, der store firma- og konsulentkonstellasjoner preger bransjen. Men også mangfoldet i Norge er under press. Totalentreprenørene og de store konsulentfirmaene tar en stadig større del av verdikjeden på bekostning av arkitektene. Dette truer mangfoldet av små/mellomstore bedrifter som er en unik ressurs for kvalitet og innovasjon.

Forslag til forbedringer for å styrke mangfoldet i bransjen:

- Offentlig bestiller må senke kravet til hvor mange referanseprosjekter man må ha, samt til hvor stor kapasitet arkitektbedriften må inneha for å bli vurdert
- Offentlig bestiller må fastsette tildelingskriterier som ikke har fokus på lavt honorar, men på kompetanse, erfaring og nytenking
- Offentlig bestiller må redusere bruk av totalentreprisemodell i anbudsutlysninger og heller søke prosjektleder i konstellasjon med arkitekt/konsulenter

Bærekraft er den største globale utfordringen i dag, og spørsmålet er hvordan arkitektbransjen kan delta i denne omstillingen, samt bruke den aktivt i innovasjon og næringsutvikling. Norge får oppmerksomhet internasjonalt for god og bærekraftig arkitektur der materialet tre er spesielt verdsatt. Arkitektbransjen i Norge har noen særlige fortrinn som kan brukes aktivt for å fremme norsk arkitektur og gjøre den ledende på innovative løsninger for bærekraftig byutvikling både nasjonalt og internasjonalt. For at så skal skje, må offentlige bestillere gå foran som gode eksempler.

Rapporten *Spredning av innovative offentlige anskaffelser i norske kommuner* (MENON og NIFU 2016) slår fast at anskaffelser i norske kommuner i liten grad legger til rette for innovasjon. I den helt nye loven om offentlige anskaffelser har næringskomiteen i Stortinget gått inn for at oppdragsgiver skal fremme innovasjon. Rådet spiller derfor inn at offentlige anskaffelser må bli et strategisk virkemiddel for å fremme *bærekraftig* innovasjon i arkitektbransjen. Dette vil være helt i tråd med den nye loven § 5 annet ledd, som går inn for at oppdragsgiver skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den fremmer innovative løsninger der dette er relevant.

Offentlige bestillere må innføre tydeligere målsetninger for bærekraftig innovasjon gjennom:

- Å stille krav til miljøvennlig materialbruk (CO2-nøytrale) og konkrete målsetninger knyttet til klimagassregnskap som del av kravspesifikasjonen. Særlig be om at tre som konstruksjonsvirke utredes. Trekonstruksjon brukes i dag mest i eneboliger, men tre har et stort potensial i næringsbygg, fleretasjes boligbygg og offentlige institusjoner. Norge har et overskudd på bærekraftig byggemateriale i sine voksende skoger. Bruk av tre fra industriell skogdrift lagrer CO2 og bidrar til at man bygger mer klimanøytrale byer. Andre områder hvor det offentlige bør fremme innovasjon, er på naturlig ventilasjon/hybridløsninger.

-Bruk av arkitektkonkurranser (ikke anbudskonkurranser) med riktige premisser er innovasjonsfremmende og bør benyttes mer.

-Bruk av kontraheringsmodeller, et avtaleverk som sikrer arkitektens delaktighet gjennom alle prosjektets faser. Å bytte arkitekt underveis er svært lite innovasjonsfremmende.

-Definere rammeverk og betingelser som er tilstrekkelig romslige for å skape bærekraftig innovasjon. Innovasjon i arkitektbransjen handler ofte om at man må utfordre selve regelverket, noe som krever tid.

-Risikopott? Det offentlige har risikovegring, noe som forhindrer bærekraftig innovasjon. Kunne staten/Statsbygg ha en «risikopott» eller en form for forsikringsdekning som trer inn dersom innovasjonen uteblir eller viser seg å bli for dyr? Dette punktet må dog utredes mer.

Steinerskolen i Fredrikstad, tegnet av Link Arkitektur. Foto: Jiri Havran.

4. Innspill 2 – 2017

4.1 Forbedre vilkår for enkeltpersonforetak (ENK)

Mål: Å forbedre vilkårene for enkeltpersonforetakene, hvilket vil kunne styrke økonomien til kunstnere og kulturentreprenører i næringen.

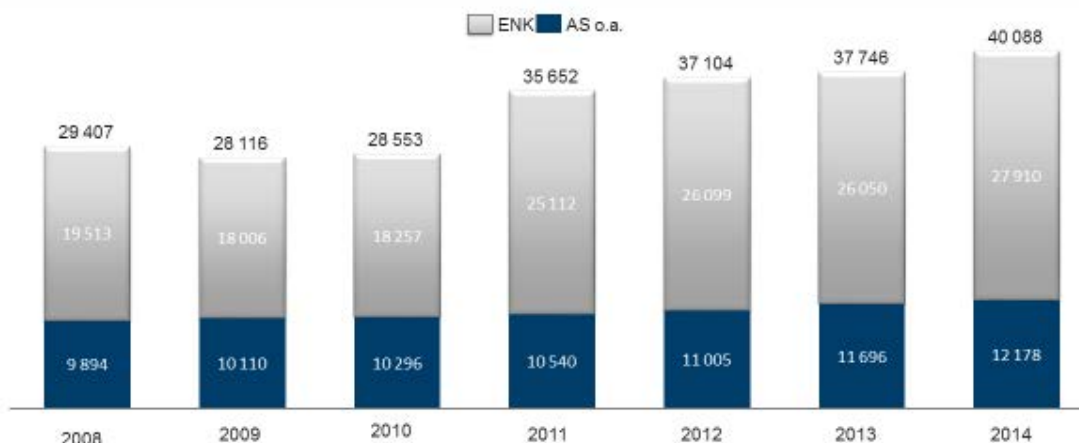
Bakgrunn: Enkeltpersonforetak er den dominerende selskapsformen i kreativ næring og den selskapsformen som vokser raskest i Norge. Forbedring av de økonomiske vilkårene for enkeltpersonforetak vil styrke kunstnerøkonomien og gjøre det lettere å starte for seg selv.

Nøkkelord: Forskjellsbehandling av tilknytningsformer til arbeidslivet, minstefradrag, pensjonssparing, sykeforsikring ved korttidsfravær.

Tiltak: Innføre minstefradrag for enkeltpersonforetak, samt forbedre pensjonssparing og sykeforsikring.

En rekke scenarioer om fremtidens digitaliserte arbeidsliv går ut på at det blir flere selvstendig næringsdrivende og prosjektarbeidere og færre fast ansatte. Kreativ næring befinner seg allerede i den virkeligheten. Over to tredjedeler av selskapene i kreativ næring er organisert som enkeltpersonforetak, og veksten i etableringer siden 2008 er som vi ser av figuren under, desidert størst blant disse (*Kreativ næring i Norge 2008–2014*, Gran, Torp og Gjems Theie Torp 2016):

Utvikling i antall selskaper fordelt mellom ENK og AS o.a. 2008-2014

Enkeltpersonforetakene representerer både den kunstneriske kjernevirksomheten og gründerpotensialet i næringen. Enkeltpersonforetak og gründervirksomhet henger sammen i mange av de kreative bransjene, og ved å forbedre enkeltpersonforetakenes vilkår styrkes i prinsippet selve bransjestrukturane i næringen.

Det er fire tilknytningsformer til arbeidslivet: 1) Arbeidstaker som har et ansettelsesforhold til arbeidsgiver, 2) frilanser som arbeider for arbeidsgivere på oppdragsbasis og mottar lønn

(merk at begrepet frilanser i denne sammenheng brukes ulikt dagligtalen, der frilansere også benyttes om personer organisert i ENK), 3) selvstendig næringsdrivende organisert i enkeltpersonforetak og selvstendige næringsdrivende organisert gjennom å være ansatt i eget aksjeselskap (AS).

Ifølge Menon-rapporten (*Organisering av arbeidsliv – forskjeller i skatt og tilgang på velferdsgoder* <http://www.menon.no/publication/organisering-av-arbeidsliv/>) diskriminerer en rekke forhold enkeltpersonforetakene: Forsikring mot inntektsbortfall ved kort- og langtidssykdom, nivået på minstefradrag og nivået på skattefradrag ved privat pensjonssparing. Rådet mener følgende tre tiltak for å redusere unødvendige forskjeller mellom de ulike tilknytningsformene til arbeidslivet er spesielt relevante for enkeltpersonforetak i kulturell og kreativ næring:

• Tiltaksalternativ A: Harmonisering av forskjeller i mulighet for skattefradrag for privat pensjonssparing. Begrunnelse: For arbeidstaker er skattefradrag på pensjonssparing mulig opptil syv prosent av inntekt (opp til 12G), mens den fradragsberettigede inntektsgrensen for ENK er på kun fire prosent. Siden ENK heller ikke har glede av en obligatorisk tjenstepensjonsordning på minst to prosent som arbeidstakere har, blir forskjellene i pensjon spesielt store i ENK-enes disfavør.

• Tiltaksalternativ B: Innføring av minstefradrag for enkeltpersonforetak. Begrunnelse: ENK har ikke minstefradrag, noe som gir en skattemessig ulempe hvis de fradragsberettigede kostnadene er lavere enn minstefradraget som i 2016 var på 91 450 kroner.

• Tiltaksalternativ C: Redusere prisen på forsikring for korttidssykdom for enkeltpersonforetak. Begrunnelse: Denne forsikringen er mer enn dobbelt så dyr som lignende forsikring for ansatte i eget AS, og tre ganger så kostbar som for frilansere som er betalt med lønn fra arbeidsgiver.

Innføring av minstefradrag bør ikke gjelde for dem som får minstefradrag i en annen jobb og kun benytter enkeltpersonforetaket til ekstra inntekter, eller for dem som har fradragsberettigede kostnader som overskrider beløpet for minstefradraget.

Bakgrunnen for tiltaksalternativ C er at enkeltpersonforetak har betydelig dyrere forsikring mot inntektsbortfall ved korttidssykefravær enn de andre tilknytningsformene til arbeidslivet. Mangelfulle rettigheter ved sykdom trekkes frem som den viktigste utfordringene ved å starte opp og drive egen virksomhet, og særlig blant kvinner. Menon foreslår at prisen på tilleggsforsikringen fra Nav for korttidssykdom for enkeltpersonforetak reduseres, og at det bør vurderes om denne tilleggsforsikringen kan utformes som tilsvarende forsikringsordningen for småbedrifter.

Rådet mener at disse tre tiltaksalternativene kan forbedre de økonomiske vilkårene for enkeltpersonforetak i kulturell og kreativ næring.

4.2 Endret opsjonsskatt for å styrke oppstartbedrifter

Hva er en opsjon? En opsjon er en rett til å kjøpe eller tegne aksjer til en gitt pris i fremtiden. Opsjoner kan tildeles ansatte istedenfor lønn eller for å kompensere for lav lønn i bedriftens oppstartfase.

Mål: Å endre opsjonsbeskatningen for å kunne rekruttere og beholde de beste hodene i oppstartselskaper og dermed styrke innovasjon og vekst i næringen.

Bakgrunn: Dagens opsjonsbeskatning er uhensiktsmessig for både de ansatte, fordi gevinst på opsjoner skattlegges som lønnsinntekt (ikke kapitalbeskatning) og for arbeidsgiver som får arbeidsgiveravgift på gevinsten. Den ansatte skattlegges dessuten ofte for en ikke-reell gevinst, siden mange oppstartinvesteringer ender med tap.

Nøkkelord: Opsjoner, aksjer, skatt, kompetanse, oppstartselskaper.

Tiltak: Å endre opsjonsskatten ved å fjerne både lønnsbeskatning og arbeidsgiveravgift på gevinsten, slik at den blir bedre tilpasset oppstartbedrifter for både ansatte og arbeidsgivere.

Endret opsjonsskatt - en forutsetning for nyskaping og vekst

En av de viktigste faktorene for å skape bærekraftige vekstselskaper for fremtiden er tilgangen på riktig kompetanse, både på investorsiden og selskapssiden. På kompetanse- og talentsiden er det særlig én konkret endring som vil gjøre Norge og norske vekstselskaper i kreativ næring mer konkurransedyktige: Ny og bedre aksjekjøps- og opsjonsbeskatning.

Opsjoner er en måte å tiltrekke seg og beholde de beste hodene i bedriftenes tidlige fase, før de har mulighet til å konkurrere på lønn. Opsjoner kan utgjøre en sterk motivasjon og en langsiktig verdi for de ansatte. Konkurransen om talentene er global, og norske vekstselskaper må få mulighet til å stille på like vilkår som sine internasjonale konkurrenter. Ansatte i vekstselskaper tar risiko, og de godtar jevnt over lavere lønn i en periode for å satse på en idé og et prosjekt de tror på. I motsetning til gründerne eier de ansatte som regel ikke aksjer. Dette er situasjonen for oppstartbedrifter i alle næringer, og den er også relevant for skalerbare bedrifter innenfor kreativ næring, som for eksempel dataspillbransjen.

Endring i opsjonsbeskatningen vil både være vekstfremmende og muliggjøre medeierskap for ansatte i oppstartbedrifter. Dermed gir man gründerelskaper et viktig verktøy for å tiltrekke seg og beholde relevant kompetanse.

Hvordan beskattes opsjoner i dag?

Opsjoner gir en rett til å kjøpe eller tegne aksjer til en gitt pris i fremtiden. Den økonomiske fordelingen det kan innebære å motta opsjoner vederlagsfritt, skattlegges ikke ved tildeling av opsjonene. Derimot er det en skattemessig hendelse når den ansatte løser inn sine opsjoner, det vil si utøver opsjonene og erverver aksjer. Differansen mellom den prisen den ansatte betaler og markedsverdien på aksjen på tidspunktet for aksjeerhvervet, skattlegges som lønnsinntekt i det inntektsår ervervet skjer. Inntektsskatten må den ansatte betale omgående, som utgangspunkt gjennom skattetrekk i lønn. Dette innebærer at den ansatte på ett og samme tidspunkt må finne kapital til å investere (kjøpe aksjer – altså innløse opsjonene) og betale skatten dette utløser. Arbeidsgiver må samtidig betale arbeidsgiveravgift på 14,1 prosent av en verdi som hverken er utbetalt eller oppnådd hos den ansatte. Senere

verdistigning på aksjen fra kjøpstidspunktet frem til et eventuelt salg av aksjene skattlegges som kapitalinntekt, i likhet med den beskatning andre aksjonærer og investorer er underlagt.

Når den ansatte tildeles opsjoner, er dette ofte i stedet for lønn eller for å kompensere for lavere lønn enn det en større etablert bedrift ville kunne tilby. Dermed tar den ansatte på mange måter en lignende risiko som en investor; den ansatte gir avkall på kapital «up front» for å kunne motta en forhåpentligvis god avkastning senere. Men mens investorer generelt blir gjenstand for lav kapitalbeskatning, vil en eventuell gevinst på opsjoner skattlegges som lønn. Lykkes ikke bedriften, slik at aksjene enten selges til en lavere verdi enn skatten ble beregnet på, eller oppgis som verdiløse, vil den ansatte ikke få et fradrag som nuller ut lønnskatten (man får ikke fradrag i trinnskatt og trygdeavgift). Investoren favoriseres også i denne sammenheng.

Konkrete forslag til forbedring av opsjonsbeskatningen¹

Et av landene med konkurransedyktig opsjonsbeskatning er England, som har hele fire insentivprogrammer med gunstige skattevilkår. Et av dem er lagt til rette for mindre vekstselskaper for å beholde den kompetente kapitalen, det såkalte Enterprise Management Incentives (EMI). *Den innebærer at opsjoner verken skal være gjenstand for lønnsbeskatning for den ansatte eller arbeidsgiveravgift for bedriften.*

Sverige har relativt lik opsjonsbeskatning som Norge, men arbeider nå med å endre den etter inspirasjon fra EMI (lovforslag overlevert Lagrådet i desember 2016). Vi mener at Norge som et minimum bør innføre en ordning tilsvarende det den svenske regjering har foreslått, altså en spisset ordning mot oppstartsselskaper, med følgende tilpasninger:

1. Ordningen bør ikke definere hvilke sektorer som faller innenfor eller utenfor ordningen, foruten å ta hensyn til statsstøtteregler i EØS.
2. Ordningens avgrensninger bør ikke gå på selskapets levetid, da selskaper innen sektorer som er viktig for Norge, ofte har lang utviklingstid før selskapets tjenester og produkter kan kommersialiseres, som for eksempel biotech, life science og annen avansert teknologi.
3. Vilkår for øvrig bør tilpasses norske forhold og norsk rett

¹ Forslaget er basert på kommende rapport fra Abelia, NVCA og Foreningen for innovasjonsselskaper i Norge (FIN): «Endret opsjonsskatt: En skattemodell for nyskaping og vekst».

4.3 Kreativ næring og Merkevarer Norge

Mål: Å sørge for at kreativ næring blir representert, hørt og synliggjort i arbeidet med Merkevarer Norge i Innovasjon Norge.

Bakgrunn: Kreativ næring har et stort profileringspotensial, og det pågår et arbeid med Merkevarer Norge i Innovasjon Norge.

Nøkkelord: Merkevarer Norge, profileringssterk kreativ næring, pilot, eksport.

Tiltak: Det etableres en pilot for kreativ næring i Innovasjon Norges merkevarearbeid etter modell av piloten Havrommet. Piloten skal representere og synliggjøre den kreative næringens potensial og rolle i Merkevarer Norge.

Et kjennetegn ved de kreative bransjene er at de er spesielt profileringssterke i byutvikling (*cultural planning*), i markedsføring av steder (*place marketing*) og i merkevarebygging av både byer, regioner og nasjoner (*nation/country branding*). Det man assosierer med andre land, er ofte basert på artefakter fra den kreative næringen: arkitektur, design, film location, musikk/festivaler, litteratur/location m.m. I Norge har man i liten grad jobbet systematisk med *nation branding*, og i enda mindre grad forsøkt å skape et kulturbasert image av Norge. Rådet foreslår derfor at kreativ næring for alvor trekkes inn i det pågående arbeidet med Merkevarer Norge i Innovasjon Norge.

I forbindelse med dette utviklingsarbeidet, har Innovasjon Norge lansert *Havrommet* som en pilot. Bakgrunnen for at havrommet er valgt, er Norges ledende posisjon knyttet til havet, en posisjon som Innovasjon Norge mener det er viktig å fortsatt videreutvikle og styrke. Merkevarer Norge skal leveres gjennom tre arbeidsstrømmer: en eksportstrategi, en strategi for vertskapsattraktivitet, og en portal for kommunikasjon og profilering. Innovasjon Norge skal utvikle en omdømmeplattform for Norge som er unik og attraktiv, og som skal kunne spisses for de enkelte mulighetsrommene i Innovasjon Norge, som kreativ næring og reiseliv er en del av. Med Havrommet som pilot får Innovasjon Norge sikret at tiltakene som blir foreslått, faktisk har verdi for den enkelte bedrift i denne sektoren. Innovasjon Norge finansierer piloten.

Ni klynger er med i dette arbeidet (3 GCE, 4 NCE og 2 Arena). Forprosjektet gjennomføres i tre faser. Fase én er å utvikle tiltak og komme med innspill til hvordan bedriftene i Havrommet kan øke sin eksport. Fasen gjennomføres som workshops med bedriftene i den enkelte klynge. Fase to er å utvikle tiltak og komme med innspill som kan styrke klyngenes vertskapsattraktivitet. Fasen gjennomføres som en felles workshop med alle klyngene. Fase tre er å utvikle en «havromspiss» på merkevaren Norges generelle posisjon, slik at denne blir enda mer relevant for bedriftene.

Rådet foreslår at kreativ næring lanseres som en pilot à la Havrommet, finansiert av Innovasjon Norge. Piloten bør ha et dobbelt siktemål: både å synliggjøre hvordan kreativ næring kan være med på å prege selve Merkevarer Norge – skape assosiasjoner til et kreativt og kulturbasert image av Norge – og å konkretisere hvordan bedrifter i den kreative næringen kan benytte seg av den nye omdømmeplattformen for å styrke egen eksport og profilering.

Piloten må etableres på en noe annen måte enn Havrommet siden det ikke finnes så mange formelle Innovasjon Norge-klynger å basere den på. Den kan isteden baseres på

bedriftsnettverk og påbegynte klynger (spill, mote, arkitektur, litteratur), samt sterke enkeltaktører fra de ulike kreative bransjene. Rådet foreslår også at Bokmessen i Frankfurt 2019 deltar i piloten.

Rådet foreslår å forbedre vilkårene til Enkeltpersonforetak, blant annet ved å innføre minstefradrag. Foto: Startup Stock Photos, gjengitt ved CC0 lisens.

5. Innspill 3 – 2017

5.1 Nytt privat-offentlig TV-seriefond

Mål: Å forløse mer privat kapital fra kommersielle TV-kanaler til TV-serier gjennom en matching-ordning med staten.

Bakgrunn: TV-serier har et stort internasjonalt marked, og Norge bør i enda større grad delta i denne konkurransen. I Norge stilles det få krav til medfinansiering fra private kringkastere, i motsetning til i land som Spania, Italia, Frankrike, Belgia og Tyskland.

Nøkkelord: TV-serier, fond, private kringkastere, privat-offentlig, statlig matching.

Tiltak: Å etablere et privat-offentlig TV-seriefond finansiert av de kommersielle TV-kanalene (TV 2, MTG og Discovery mfl.) med et matchende bidrag fra staten på tilsvarende beløp.

Det siste tiåret har vi opplevd at TV-drama-formatet har fått en renessanse, og det er et globalt fokus på å produsere serier av høy kvalitet og med potensial til å nå et stort internasjonalt publikum på mange ulike visningsplattformer. Her har Norden levert i toppklasse, og vi har nå en posisjon og en merkevare som må befestes og videreutvikles. De kommersielle TV-kanalene bestiller gjerne norsk-produsert drama og dokumentar, men de møter også sterk konkurranse om talentene og om seerne fra globale aktører som HBO og Netflix. Tidspunktet for et nytt spleiselag mellom kommersielle kringkastere og staten er godt.

I Mangfoldutvalgets gjennomgang av eksisterende ordninger på feltet fremheves den danske Public Service Puljen (PSP) som skal være det eneste eksemplet i Europa på en tilskuddsordning som retter seg mot nasjonale kringkastere. PSP har som eksplisitt formål å øke konkurransen om å levere *public service*-innhold. En slik støtteordning anses som helt nødvendig for at private TV-stasjoner skal ha mulighet til å sende danskprodusert innhold på et nivå som primært har vært forbeholdt Danmarks Radio. Søknader kommer fra TV-kanalene, men et TV-program som mottar støtte, skal produseres av et uavhengig produksjonsselskap.

I Norge fantes det en lignende tilskuddsordning fra 1994–2001. Audiovisuelt Produksjonsfond (AV-fondet) ble opprettet 1. juli 1994 med formål om å styrke det audiovisuelle miljøet i Norge og for å bidra til et økt antall kvalitetsproduksjoner tilgjengeliggjort for et større publikum. Dette ble finansiert med bevilgninger over statsbudsjettet, indirekte fra NRK, og gjennom tilskudd fra TV 2 (ved årlige forhandlinger). I 1995 var AV-fondets samlede tilskudd til film- og fjernsynsformål på 66 millioner kroner (ca. 98 millioner i 2015-kroner), hvorav staten bidro med 48 millioner og TV 2 ti millioner. Ved den store omleggingen av filmpolitikken i 2001 ble Norsk Film AS nedlagt, og AV-fondet ble slått sammen med Norsk filmfond. For mange uavhengige filmskapere opplevdes det den gang uhensiktsmessig at all makt ble konsentrert i én statlig instans. Rådet foreslår å revitalisere prinsippene for Audiovisuelt Produksjonsfond i det nye TV-seriefondet (TVF).

Dette bør fungere som et uavhengig fond med egne konsulenter eller et faglig råd, og det kan eventuelt samlokaliseres administrativt med enten Medietilsynet eller NFI, avdeling Bergen.

TV-seriefondet finansieres av de kommersielle TV-kanalene (TV 2, MTG og Discovery mfl.) med et matchende bidrag fra staten på tilsvarende beløp.

Etter den danske Public Service Puljen-modellen skal selve søknadene komme fra TV-kanalene, men et TV-program som mottar støtte, skal produseres av et uavhengig produksjonsselskap, dvs. et selskap som ikke kontrolleres av et TV-selskap/VOD-tjeneste gjennom eierskap eller i annet forretningsmessig henseende.

Rådet ser det som hensiktsmessig at midlene i utgangspunktet fordeles med 70 prosent til TV-drama og 30 prosent til TV-dokumentar, hvorav minst 25 prosent av totale midler skal brukes til programmer for barn og unge (som i Danmark).

TV 2-serien Okkupert hadde premiere i 2015. Rådet ønsker å styrke finansiering av norske TV-serier ved å opprette et nytt privat-offentlig TV-seriefond. Foto: TV 2.

5.2 Utvide filminsentivordningen til å omfatte andre typer audiovisuelle produksjoner

Mål: Å tiltrekke flere utenlandske produksjoner til Norge for å øke kunnskap og erfaring i den norske audiovisuelle bransjen, stimulere til vekst og en bærekraftig norsk audiovisuell bransje, samt et økt internasjonalt samarbeid.

Bakgrunn: Insentivordningen er en suksess og har gitt positive ringvirkninger på en rekke måter i Norge, både inntektsmessig og kunnskaps-/erfaringsmessig. Ordningen bør nå utvides til å omfatte andre typer audiovisuelle produksjoner, som for eksempel underholdningsprogrammer, for å sikre at Norge er et relevant territorium for utenlandske produsenter.

Nøkkelord: Insentivordningen, audiovisuelle produksjoner, kunnskap, erfaring, konkurransedyktighet, samarbeid, internasjonalt.

Tiltak: Utvide filminsentivordningen til å omfatte flere typer audiovisuelle produksjoner, som underholdningsprogrammer, eller å iverksette egne ordninger for slike produksjoner.

Forskrift om insentivordning for film- og serieproduksjoner ble vedtatt 16. desember 2015. Ordningen innebærer at staten ved Norsk filminstitutt (NFI) gir tilskudd til film og/eller serieproduksjoner som oppfyller visse vilkår. Tilskuddet gis i form av at film- og TV-produsenter kan få ettergitt opp til 25 prosent av godkjente utgifter de har til produksjon i Norge. Regjeringen satte av 45 millioner kroner til ordningen i statsbudsjettet i 2016, og denne ble økt med ca. 11 millioner i budsjettet for 2017. Ordningen er ikke automatisk slik den er i mange land med tilsvarende ordninger, slik at søknader må saksbehandles av NFI før et eventuelt tilskudd. At ordningen bør automatiseres for å gjøre den mer attraktiv, har Rådet spilt inn i sitt første innspill. Synspunktet om at ordningen bør automatiseres for å kunne konkurrere med øvrige slike ordninger, for eksempel Islands, deler også NHO Reiseliv.²

Formålet med ordningen er i henhold til forskriftens paragraf 1 å «øke antallet store internasjonale film- og serieproduksjoner i Norge for å fremme norsk kultur, historie og natur», og videre at «ordningen skal også bidra til økt erfaring og kunnskap i den norske filmbransjen, stimulere til vekst, en bærekraftig norsk filmnæring og økt internasjonalt samarbeid».

Ordningen har vært i kraft i halvannet år, og den er av Kulturdepartementet omtalt som en suksess.³ Blant annet ble innspillingen av filmatiseringen av Jo Nesbøs «Snømannen» godkjent for tilskudd, og det samme ble dramaet *Downsizing* der Matt Damons medvirkning gav både Norge og ordningen økt oppmerksomhet. NFI offentliggjorde i august 2016 en rapport om virkningene av ordningen, der NFI konkluderer med at tilskuddet på 45 millioner resulterte i et forbruk i Norge på 198 millioner i tillegg til at de godkjente produksjonene sysselsatte 142 årsverk som generte skatteinntekter på 33,33 millioner kroner til staten⁴.

² Se artikkel fra NHO Reiseliv på nhoreiseliv.no av 9. november 2016.

³ Uttalelse i Dagsavisen fra statssekretær i Kulturdepartementet Bård Folke Fredriksen publisert 4. oktober 2016.

⁴ Rapporten kan leses her: <http://www.nfi.no/nyhetsarkiv/presentasjon-av-rapport-om-effektene-av-insentivordningen>

I tillegg til at Rådet tidligere har anbefalt at ordningen automatiseres slik at man er konkurransedyktig med øvrige lands insentivordninger, foreslår Rådet at ordningen utvides til også å omfatte andre typer audiovisuelle produksjoner enn kun spillefilm og seriedrama.

I forskriftens formålsparagraf, som dels er gjengitt ovenfor, er ett av hovedformålene at ordningen skal resultere i økt kunnskap og erfaring i den norske filmbransjen, stimulere til vekst, bidra til en bærekraftig norsk filmnæring og økt internasjonalt samarbeid. Disse hensynene vil også være relevante og viktige for andre typer audiovisuelle TV-produksjoner. Forskriftens paragraf om virkeområde unntar imidlertid en rekke produksjoner, for eksempel underholdningsprogrammer, som ellers ville ha kunnet kvalifisere til tilskudd etter forskriftens paragraf 7 (med unntak av kvalifiseringstesten som vil måtte endres for andre typer produksjoner dersom ordningen skal utvides).

Det er Rådets oppfatning at det er nødvendig med en slik utvidelse for å oppnå de samme uttalte formålene som i forskriften er angitt for spillefilm og seriedrama på andre områder for produksjon og for å være konkurransedyktige i valget av produksjonsterritorier. Det er videre Rådets oppfatning at kompetanseheving, erfaring og også muligheten for økt internasjonalt samarbeid vil kunne gi svært positive ringvirkninger av samme karakter som har vært tilfelle for den eksisterende ordningen, og at dersom man ser hen til andre land som over lengre tid har hatt velfungerende ordninger for den audiovisuelle bransjen, vil man se at disse ordningene ofte enten er utvidet for å omfatte andre typer produksjoner enn kun spillefilm og serier, eller at det er vedtatt egne ordninger for denne typen produksjoner.

En rekke land utreder i disse tider innføring av nye insentivordninger, og Rådet er av den oppfatning at Norge burde iverksette utredninger for å utvide eller vedta nye insentivordninger for andre typer TV-produksjoner.

5.3 Utrede muligheten for internasjonal medfinansiering av norsk spillproduksjon

Mål: Å tilføre norsk spillproduksjon internasjonal kapital og dermed forløse mer investorkapital.

Bakgrunn: Den nåværende spillordningen i NFI er ikke omfattende nok til å finansiere de virkelig store spillproduksjonene, noe som også gjør det vanskelig å skaffe private investorer.

Nøkkelord: Internasjonal medfinansiering, spilldistributører, privat kapital, investormidler.

Tiltak: Å utrede muligheten for å medfinansiere norskutviklede spill gjennom et påslag på mellom 0,5 og 1 prosent på salg av internasjonale spill i Norge.

Norsk spillindustri har vokst og blitt profesjonalisert gjennom nåværende NFI-ordning. Denne ordningen er fremdeles ikke på langt nær så effektiv som tilsvarende ordning for film, og makter ikke å bidra til finansiering av de virkelig store produksjonene som de vi ser i Sverige og Finland. Nåværende ordning er heller ikke omfattende nok til at den tiltrekker private investeringer, slik vi ser har vært nøkkelen til oppbygging av virkelig store spillbransjer i våre naboland.

Rådet foreslår at det utredes muligheten for et påslag på mellom 0,5–1 prosent på salg av spill til norske forbrukere gjennom de største internasjonale distributørene Steam, Playstation Store, Xbox Store og Nintendo Store.

Slike påslag settes av distributørene og kan kanaliseres til KUD, som deretter kan fordele midlene til støtteordninger i NFI og eventuelt til Innovasjon Norges ordninger. Distributørene har rutiner for slike påslag i enkeltterritorier.

Påslaget utgjør kun noen få kroner per spill selv for de dyreste spillene. Tilsammen innebærer en slik medfinansiering en betydelig økning av finansieringen av norsk spillbransje, noe som også forventes å øke interessen for private investeringer som er et viktig mål med dette tiltaket.

Bare Steam alene har 1,6 millioner norske kunder, der 1 prosent påslag beregnes å femdoble dagens bidrag fra NFI årlig.

5.4 Evaluere forvaltningsorganisasjonene

Mål: Å evaluere forvaltningsorganisasjonenes kulturpolitiske rolle og vurdere om forvaltningsorganisasjonene vil være i stand til å etterleve vilkårene i Direktiv 104/26/EU, samt være konkurransedyktige den digitale utviklingen tatt i betraktning.

Bakgrunn: Direktiv 104/26/EU er ikke ennå implementert i norsk rett. Direktivet stiller krav til drift av forvaltningsorganisasjoner og hvordan medlemmenes midler kan benyttes.

Nøkkelord: Vederlagsorganisasjoner. Omdisponeringer. Nye digitale vilkår. Utredning. EU-direktiv. Transparens. Implementering.

Tiltak: Gjennomføre en omfattende evaluering av forvaltningsorganisasjonene i Norge som disponerer rettighetshaveres midler med fokus på funksjonalitet, transparens og drift, samt utrede om lovpålagte omdisponeringer av rettighetshavernes midler kan opprettholdes etter implementering av Direktiv 104/26/EU.

EU vedtok i 2014 Directive 104/26/EU med tittelen «Collective management of copyright and related rights and multi-territorial licensing of rights in music works for online use in the internal market». Et av formålene med direktivet er å fastlegge minimumskrav til forvaltningsselskaper for å sikre en høy standard på hvordan forvaltningsselskapene er drevet, herunder økonomisk forvaltning, transparens og rapportering. I tillegg inneholder direktivet reguleringer som skal sikre en effektiv lisensiering av musikk på tvers av landegrensene.

Dette direktivet er ennå ikke implementert i Norge, og Rådet er av den oppfatning at dette bør være en prioritert oppgave. Hovedårsaken til dette er at inntektene til slike organisasjoner (og dermed rettighetshavere) er i en konstant endring og dette stiller krav til forvaltningsselskapene om å være oppdatert på de ulike (nye) former for bruk av rettigheter. Det er også viktig for å kunne være konkurransedyktige på det indre markedet i forhold til de vilkår rettighetshavere blir tilbudt hos andre utenlandske forvaltningsorganisasjoner.

Dette innspillet er en oppfordring til Regjeringen om å iverksette en utredning for å sikre at de norske forvaltningsorganisasjonene oppfylder vilkårene i direktivet og at Norge ikke opprettholder ordninger med omdisponeringer av midler som ikke er i tråd med direktivet. En rekke gruppeforeninger (NOPA, NKF, Musikkforleggerne, GramArt) er i stor grad avhengig av finansiering gjennom kulturelle midler som deles ut av TONO, Gramo og Kopinor. Midlene som kommer fra forvaltningsorganisasjonene er midler som stammer fra bruk av rettighetshavernes verker, og er altså midler som dersom de ikke hadde blitt omdisponert, hadde tilfalt rettighetshaverne som inntekt. Forvaltningsorganisasjoner som er pålagt å foreta en slik omdisponering av medlemmenes midler, vil automatisk måtte gi medlemmene lavere utbetalinger enn forvaltningsselskaper som ikke er pålagt å gjøre slik omdisponeringer. Dette er også tilfelle for en rekke andre forvaltningsorganisasjoner i andre bransjer, både innenfor litteratur, billedkunst og øvrige kreative områder.

I henhold til lov om avgift til Det norske komponistfond av 1965, har alle som er et selskap eller en sammenslutning som selv eller ved fullmektig i ervervsøyemed eller til stadighet utøver virksomhet i Norge som mellommann for opphavsmenn ved oppkreving av vederlag til opphavsmenn for lydfesting eller offentlig fremføring av musikk plikt til å betale en avgift til et fond ved navn Det norske komponistfond («Fondet»). Denne avgiften går ut av selskapets/sammenslutningens brutto omsetning, og Kulturdepartementet fastsetter nivået på

avgiften innenfor maksimumssatser som Regjeringen vedtar. For TONO alene utgjorde dette 10 837 696 kroner i 2016. Ingen av TONOs søsterorganisasjoner i andre territorier har en tilsvarende ordning, og denne loven påfører TONO og andre norske forvaltningsorganisasjoner en ulempe i konkurransen om medlemmer. Dette er en lovpålagt omdisponering som ikke er hjemlet i rettighetshavernes beslutninger. Direktivet stiller krav om at dersom man skal foreta omdisponeringer av rettighetshavernes opptjente midler, som ellers ville ha vært inntekter, så må dette skje etter beslutning fra rettighetshaverne selv, ikke gjennom lovpålagte omdisponeringer. Norsk komponistfond må opprettholdes, og her må det vurderes om det bør flyttes over på statsbudsjettet.

Et EU-direktiv som innebærer at slike omdisponeringer ikke kan gjøres uten samtykke fra rettighetshaverne innebærer at de såkalte «kulturelle midlene» er under press, hvilket aktualiserer Kulturdepartementets ansvar for gruppeforeninger som NOPA mfl. I mange år har Kulturdepartementet i prinsippet overlatt til forvaltningsorganisasjonene å finansiere disse, men denne ordningen kan ikke opprettholdes når direktivet er implementert. En evaluering av forvaltningsorganisasjonene er derfor nødvendig for å ha oversikt over de kulturpolitiske konsekvensene av implementeringen av EU-direktivet.

Rådet ber derfor om at det iverksettes nødvendige utredninger for å sikre implementering av direktivet og konkurransedyktige forvaltningsorganisasjoner som er rustet for digitale vilkår i næringen.

5.5 Nye studieplasser i interaksjons- og tjenstedesign

Mål: Å sikre flere studieplasser innenfor interaksjons- og tjenstedesign.

Bakgrunn: Det mangler studieplasser innenfor disse spesifikke og etterspurte designområdene. Digitale interaksjonsløsninger og brukerfokustert tjenstedesign blir stadig viktigere i et komplisert samfunn, i både offentlig og privat sektor.

Nøkkelord: Utdannelse, studieplasser, udekket behov, interaksjonsdesign, tjenstedesign, Kunnskapsdepartementet.

Tiltak: Kunnskapsdepartementet utreder hele utdannelsesforløpet innenfor design og oppretter nye studieplasser i interaksjons- og tjenstedesign.

Designfeltet endres med samfunnsutviklingen og tilbyr i dag metoder og verktøy for innovasjon, kommunikasjon, forvaltning og fornying. Fysisk form kan være én del av et resultat, i tillegg til digitale interaksjonsløsninger, merkevarer, systemer, strategier eller effektivisert tjensteorganisering. Vår verden blir mer og mer kompleks, og brukerfokustert tjenstedesign og systemorienterte designprosesser viser seg å være godt egnet til å takle gjenstridige problemer.

Det ansettes over hundre nye designere fra dette fagfeltet hvert år, noe som gjør det til den hurtigst voksende delbransjen innen design. Det forventes at de viktigste fremtidsretningene for design ligger her. I Europakommisjonens *e-Government benchmark report* bekreftes at Norge ligger svært langt fremme i europeisk sammenheng, men vi vil trenge langt flere høyt utdannede interaksjons- og tjenstedesignere i fremtiden.

Det er en stor og stigende etterspørsel etter kvalifiserte interaksjonsdesignere. Siden 2007 er det utdannet ca. 400 stykker med relevant kompetanse i Norge (IxDA Oslos analyse av *Samordna opptak*). Det er behov for minst det dobbelte. Et enkelt søk på FINN.no viser at det er nærmere 1 000 ledige stillinger som etterspør slik designkompetanse (søk i mai 2017). Denne etterspørselen bekreftes også av rekrutteringsbransjen. At det mangler designkompetanse, skyldes flere forhold i hele utdannelsesforløpet i Norge:

- Elever på videregående skole eksponeres ikke for UX-relaterte fag (UX: User eXperience). Mangel på basiskunnskap svekker søkning til høyere utdanning innen feltet.
- Det mangler studieplasser innen høyere utdanning.
- Det mangler videre- og etterutdanning som kan tette kunnskapshull og bidra til videreutvikling og spesialisering.

Bransjeorganisasjonen IxDa og DOGA registrerer et økende behov for tverrfaglig tilnærming til problemløsning i både privat og offentlig sektor. Designtenkning som begynner med brukerens behov og opplevelser, som søker å gjøre det vanskelige enkelt, som fremmer innovasjon, og som gir mer omstillingsdyktige organisasjoner, er også verdiskapende.

Å styrke hele utdanningsforløpet og sørge for flere spesialiserte studieplasser i høyere designutdanning vil kunne bidra både til å løse flere samfunnsutfordringer på en bedre måte og til å øke verdiskapingen.

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo tilbyr studier i interaksjons- og tjenstedesign. Rådet anbefaler å sikre flere studieplasser innenfor dette fagfeltet. Foto: Helge Høifødt.

5.6 Innovasjonsteam for økt offentlig innovasjon – design og arkitektur

Mål: Å gjøre offentlige anskaffelser forbilledlige når det gjelder innovasjon, nytenkning og bærekraftig løsninger.

Bakgrunn: Staten og kommuner over hele landet utgjør en stor og viktig bestiller av arkitektur- og designtjenester. De fleste kommuner mangler bestillerkompetanse, og det foregår i minimal grad erfaringsoverføring mellom kommunene. NIBR kaller denne kompetansemangelen for et demokratisk underskudd.

Nøkkelord: Offentlig bestillinger, forbildeprosjekter, demokratisk underskudd, erfaringsoverføring, tverrfaglighet, i-team, innovasjon, bærekraft.

Tiltak: Å etablere et «innovasjonsteam» (i-team) for statlige og kommunale virksomheter med en tverrdepartemental finansiering. Det kan etableres og drives i partnerskap mellom Difi, DOGA og AHO.

Det er behov for bærekraftig nytenkning og omstilling innenfor en rekke sektorer. Dette krever nye arbeidsmåter og tverrfaglig tilnærming, hvor både arkitekter og designere må inngå. Det offentlige bør skape forbilledlige eksempler når det gjelder å utvikle og ta miljøvennlige valg. Det er noen særlige behov i offentlig sektor som peker seg ut, og som fagfeltene design og arkitektur svarer på:

1. Offentlige tjenester – effektivisering og digitalisering av tjenester. Offentlig sektor er på vei til å bli det største markedet for tjenstedesign, da behovet for effektivisering og omstilling er presserende.
2. Smart by- og stedsutvikling, fortetting. Et raskt økende behov, mange nye utfordringer som ikke kan takles bare ved hjelp av eksisterende kunnskap.

I statlig og kommunal sektor er det økende interesse for, men manglende og svært varierende kompetanse på innovative anskaffelser av typen over.

NIVIs undersøkelse (<http://www.nivianalyse.no/prosjekter/2014/240-nivi-rapport-2014-1-kartlegging-av-plankapasitet-og-plankompetanse-i-kommunene.html>) og undersøkelser gjennomført av bransjeorganisasjonene (<http://www.arkitektur.no/nals-fanesak-2015-god-arkitektur-lokalt-ansvar>), viser at 2/3 av norske kommuner mangler relevant fagkompetanse på arkitekturfeltet, det vil si bortimot 330 kommuner. I gjennomsnitt er det 0,5 ansatte innenfor fagfeltet i hver kommune. Dette gjør at kompetansen mangler helt, eller at fagmiljøene er så små at faglig diskusjon og fundamentering mangler. Det finnes ikke samme tallgrunnlaget for tjeneste- og interaksjonsdesign, men bransjen gir klare signaler i samme retning.

I dag finnes det heller ingen rutiner for erfaringsoverføring mellom kommuner eller opplæring i hva designtjenester er / kan tilby, og hvordan de bestilles mest hensiktsmessig ut fra bærekraftige behov. Ofte er disse stillingene besatt med en helt annen fagkompetanse enn den relevante, noe som resulterer i at bestillingene standardiseres, at det bestilles kultursentra på lik linje med binders. NIBR kaller dette faglige underskuddet for et demokratisk underskudd (<http://www.hioa.no/extension/hioa/design/hioa/images/nibr/files/2012-6.pdf>).

For å løse problemet den offentlige bestillerkompetansen adresserer, er det behov for både mer relevant kompetanse og en *kulturendring* i statlig og kommunal sektor. Vi anbefaler derfor en systemisk innretning på tiltaket, som over tid vil øke antallet gode forbilder, generere ny kunnskap og bidra til en nødvendig kulturendring i det offentlige.

Rådet foreslår at det etableres et tverrfaglig innovasjonsteam (i-team) for statlige og kommunale virksomheter. Det kan etableres og drives i partnerskap mellom Difi, DOGA og AHO. Organisasjonene avser kompetanseressurser og må tildeles oppdrag og ekstra tverrdepartemental finansiering.

Innovasjonsteam (i-team) kan identifisere innovasjonsbehov og muligheter på tvers av statlige sektorer og i grensesnittet mellom stat, kommune – og private tilbydere. Her finner vi de gjenstridige problemene, som ikke «eies» av noen, og som vil ha stor samfunnsmessig verdi å finne bedre løsninger på. En slik funksjon finnes ikke i Norge i dag, men vi ser flere internasjonale eksempler som dokumenterer behov og relevans (for eksempel <http://www.nesta.org.uk/project/i-teams>).

Difis rapport *Innovasjon i offentlig sektor – både helhet og mangfold* (2017) peker også på behovet og anbefaler opprettelse av i-team (s. 42–43). I-team skal sikre høy kvalitet i *krevende* offentlige anskaffelser og utløse oppdrag som *øker offentlig innovasjon*. I-team skal være tverrfaglige med kompetanse innen innovasjon, design, juss, forvaltning, sosiologi, bærekraft, teknologi. I-team jobber i «pre-utlysingsfasen» og sørger for gode bestillinger for krevende, innovativ offentlig anskaffelse. Det skjer gjennom å hjelpe problemeiere til å *forstå* behov, *forankre/høyne* innovasjonspotensialet og *forplikte* de riktige virksomhetene. I-team skal redusere risiko, spre kunnskap, ferdigheter og kompetanse.

For design- og arkitekturleverandører vil i-team særlig kunne åpne for:

- **Design:** Omfattende oppdrag innen offentlig tjenesteutvikling. Det er et stort behov for tjenstedesign som både evner å fasilitere tverrfaglige prosesser og utvikle bedre helhetlige tjenester.
- **Arkitektur:** Nye typer anskaffelser av arkitektur og smarte byer med krav til tverrfaglighet og ambisjoner for bærekraft; brukerbehov, teknologi, arkitektur, design, urbanisme, samfunnsøkonomi, bærekraft o.l. I-team vil for eksempel kunne samarbeide på nye måter med store aktører innenfor feltet, som Statsbygg, Sykehusbygg og Undervisningsbygg i Oslo kommune i «pre-utlysingsfasen» for krevende anskaffelser.

5.7 Nytt program for yngre arkitekter

Mål: Å styrke og aktualisere yngre arkitekters kjernekompetanse, samt å ivareta og videreutvikle en unik bransjestruktur med små og mellomstore arkitektbedrifter som styrker innovasjon og Norges internasjonale konkurransefortrinn.

Bakgrunn: Norge har en unik bransjestruktur innen arkitektur som kan utnyttes bedre. For tiden er denne bransjestrukturen utfordret fra flere hold, og programmet skal styrke yngre arkitekter og motvirke forvitring av bransjestrukturen.

Nøkkelord: SMB, norsk bransjestruktur, mangfold, innovasjon, konkurransefortrinn.

Tiltak: Å opprette et permanent program for yngre arkitekter som inkluderer finansielle ressurser fra NFD.

Stadig flere land ser til Norge for nyskapende arkitektur. Det er flere grunner til det, blant annet mangfoldet i den norske arkitekturen og den særegne bransjestrukturen der de aller fleste bedriftene er små med 5–6 personer. I tillegg bidrar rammevilkårene som tillater at nyutdannede kan påta seg formelt ansvar ved oppføring av bygg. Kombinasjonen av yngre arkitekter og mindre enheter gjør at arkitektene tør å tenke nye tanker og jobbe på andre måter – blant annet gjennom nye typer samarbeid.

Samtidig er bransjestrukturen i Norge også utfordret. Statistikk viser at arkitektbransjens andel av kontrahert arbeid i et byggeprosjekt er markert dalende (i Europa), og arkitektene tar/får en stadig mindre andel (http://www.ace-cae.eu/fileadmin/New_Upload/7_Publications/Sector_Study/2014/EN/2014_EN_FULLL.pdf).

En av grunnene til dette er at formalkravet knyttet til arkitektenes kompetanse reduseres. En annen grunn er det økende kravet til dokumentasjon og kontroll i prosjektene. Rådgivere og spesialister som kan gå god for løsninger, spiser seg inn på arkitektens fagområde. Mange arkitektbedrifter kompenserer for dette ved å bli større og ansette rådgivere og spesialisere seg. Dette har ikke de små og mellomstore arkitektbedriftene finansielle muligheter til, og de kommer derfor i en utfordrende konkurransesituasjon når det gjelder å delta i større byggeprosjekter.

Et program for yngre arkitekter skal ha som mål å styrke og aktualisere arkitektenes kjernekompetanse, som blir sterkt utfordret av de nye vilkårene nevnt over. Programmet bør være et bredt forankret bransjeinitiativ med NAL, AiN, NIL, NLA, arkitektutdanningene og DOGA, som har påtatt seg å være nav for bransjene.

Det ble startet et tilsvarende program i Storbritannia for noen år siden. Dette programmet inkluderte yngre arkitekter som ikke er «skadet av erfaring», de som kunne komme med nye, kanskje naive, men også de overraskende ideene som blir oversett eller vraket av etablissementet med «dette har vi forsøkt tidligere, og det funket ikke»-holdning.

Innhold i programmet kan eksempelvis være kvalifisering til parallelloppdrag eller prosjektkonkurranser, akseleratorprogram, prosesser knyttet til alternativ forretningsutvikling, profilering, mentoring, samt nye prosesser omkring samskaping.

Gevinstene av et slikt program kan være både skrittvis og radikal innovasjon, og programmet vil ivareta arkitektenes kjernekompetanse i en stadig mer utsatt konkurransesituasjon for små- og mellomstore bedrifter.

Programmet bør finansieres av NFD, og det kan utvikles og administreres av DOGA. DOGA kan koble uventede aktører og benytte seg av prosesser og verktøy benyttet i andre programmer, som for eksempel Designrevet Innovasjonsprosess (DIP). Programmet bør være både nasjonalt og internasjonalt orientert.

5.8 Fond for tidlig-testing av bærekraftige arkitekturløsninger

Mål: Styrke bærekraftig omstilling og innovasjon i byggenæringen gjennom tidlig-testing av bærekraftige løsninger.

Bakgrunn: Regjeringen har i arbeidet med Grønn konkurransekraft pekt på byggenæringen som en sinke i arbeidet med nye bærekraftige løsninger. Dette innspillet forsøker å bøte på det.

Nøkkelord: Fond, tidlig testing, risikovegring, innovasjon, bærekraftige løsninger.

Tiltak: Opprette et fond med midler til tidlig-testing og prototyper. Fondet kan opprettes ved at en mindre andel av alle statlige byggeprosjekter, for eksempel én promille, settes av til dette formålet.

Byggenæringen er en konservativ næring. Den er i flere sammenhenger, blant annet i regjeringens arbeid med Grønn konkurransekraft, pekt på som en sinke i arbeidet med nye bærekraftige løsninger. Det er en utbredt risikovegring i bransjen, samtidig som det er et stort behov for eksperimentering og utprøving av nye løsninger.

Arkitekter er i front i prosjektprosessene og påvirker i stor grad utvikling av prosjektene. Det eksisterer ikke tilpassede tilskuddsordninger for arkitekter i Norge som kan støtte nytenkning i tidligfase – når byggherren ikke er villig til eller ikke har økonomisk mulighet til å ta risikoen.

Rådet foreslår å opprette et fond der arkitekter kan søke om midler for testing og prototyper, slik at den økonomiske risikoen i prosjekter blir mindre og innovasjonen i næringen større. Fondet kan opprettes ved at en mindre andel av alle statlige byggeprosjekter, for eksempel én promille, settes av til dette formålet. Fondet kan forvaltes av DOGA, og midlene kan tildeles av et eksternt oppnevnt råd.

Fondet kan eksempelvis knyttes opp mot målsetting om nytenkning, innovasjon og bidrag til bærekraftig omstilling og grønn konkurransekraft. Det bør også rettes mot nisjer for å forsterke eksisterende konkurransefortrinn – for eksempel opp mot bruk av trebaserte byggesystemer og sosial bærekraft.

Søknadene må kunne behandles kontinuerlig og med korte frister for å være relevante i forhold til vanlig prosjektutviklingstempo. Tilskudd på mellom 200 000 og 1 000 000 kroner vil ofte være nok til å gjøre de nødvendige undersøkelser og tester som skal til for å trygge oppdragsgiver i å treffe en beslutning.

Et fond for tidlig-testing av bærekraftige løsninger vil med små midler kunne styrke bærekraftig omstilling og innovasjon i byggenæringen.

5.9 Styrke «Ut i verden» – eksportordningen i Innovasjon Norge

Mål: Å styrke norsk eksport av kulturell og kreativ næring.

Bakgrunn: Ordningen «Ut i verden» er positivt mottatt i næringen, men ett år oppleves som for kort til å høste erfaringer av den.

Nøkkelord: Eksport, Innovasjon Norge, Ut i verden-ordningen, styrke virkemiddelet økonomisk.

Tiltak: KUD styrker ordningen økonomisk, slik at tidsperioden økes fra ett til to år og muliggjør at to bransjer kan benytte ordningen parallelt. Det vil kunne gi synergieffekter.

Hvordan man kan styrke eksporten til kreativ næring, har vært en gjengangerproblemstilling i rådsarbeidet. Ordningen «Ut i verden» i Innovasjon Norge ble etablert i 2015 for å ivareta behovet for eksportbistand i kreativ næring, og dataspillbransjen ble valgt som førstemann ut i 2016 – Spill ut i verden. I 2017 ble Arkitektur ut i verden lansert. Den økonomiske rammen for ordningen er ti millioner kroner. Rådet ser positivt på ordningen, men mener den bør utvides og styrkes.

To av de representerte bransjene i Rådet, dataspill og arkitektur, har benyttet/benyttet ordningen. Begge understreker at ett år oppleves som altfor kort til å få optimalt ut av programmet. Å forlenge perioden fra ett til to år ville kunne gi større effekt for både enkeltbedriftene og bransjene. At kun én bransje er «ut i verden» av gangen, forhindrer synergier og kompetanseutveksling mellom bransjer. Noen kreative bransjer ligger også svært nær hverandre i funksjonsmåte, nettverk og markeder – som design og arkitektur, film og dataspill – noe som kunne utnyttes ved en utvidelse av ordningen til to bransjer parallelt.

Rådet er kjent med at Ut i verden-ordningen evalueres nå (Spill ut i verden), og at evalueringen skal være ferdig høsten 2017.

5.10 Profileringsbehov og tverrdepartemental profileringsstrategi

Mål: Å bidra til at kreativ næring i mye større grad blir synliggjort og profilert internasjonalt.

Bakgrunn: Behovet for styrket profilering internasjonalt har vært en gjenganger i rådsarbeidet.

Nøkkelord: Profileringsstrategi, internasjonalisering, økt eksport, Merkevarer Norge, tverrdepartementalt samarbeid.

Tiltak: Det lages en overordnet strategi for profilering av kreativ næring på tvers av relevante departementer og aktører i virkemiddelapparatet. Den bør involvere UDs utenrikskulturelle virksomhet, NFD gjennom Innovasjon Norge reiseliv og Merkevarer Norge-arbeidet, KUD (bl.a. gjennom Norwegian Arts Abroad) og eventuelt Kreativt Norge-kontoret til Norsk kulturråd.

I tillegg til konkrete eksportprogrammer av typen «Ut i verden», som er omtalt over, mener Rådet det er behov for rene profileringsmidler til å synliggjøre norske bransjeaktører og norske bransjefortrinn internasjonalt. «Ut i verden»-ordningen er tilrettelagt for noen få bedrifter, som slik sett får muligheten til både eksport og profilering, men ordningen innebærer ikke profilering av bransjer eller spesifikke norske bransjefortrinn.

I andre innspillsnotat foreslo Rådet en pilot for kreativ næring i Innovasjon Norges Merkevarer Norge-arbeid. Piloten hadde et dobbelt siktemål: både å synliggjøre hvordan kreativ næring kan være med på å prege selve Merkevarer Norge – skape assosiasjoner til et kreativt og kulturbasert image av Norge – og å konkretisere hvordan bedrifter i den kreative næringen kan benytte seg av den nye omdømmeplattformen til Innovasjon Norge for å styrke egen eksport. Behovet for styrket profilering av kreativ næring kan også ivaretas i en slik pilot og gjennom en bevisst satsing på kreativ næring fra Innovasjon Norges side.

Innovasjon Norge Reiseliv har de siste årene også hatt et stort profileringsoppdrag fra NFD. Her er det benyttet *store* beløper i Tyskland over flere år for å promotere Norge som *Powered by Nature*. Det har ikke kommet norsk kulturliv til gode. En vridning av disse profileringsmidlene over på kreativ næring og *Powered by Culture* kunne møte bransjenes profileringsbehov og samtidig styrke kreativ nærings posisjon i Innovasjon Norge. Innovasjon Norge har som kjent både reiseliv og kreativ næring som satsingsområde.

Utenriksdepartementet har også et ansvar for norsk kultur. Oppdraget til Kulturseksjonen er todelt. Det ene er en utenrikskulturell satsing som handler om å styrke norsk kultur internasjonalt. Målet her er å øke verdiskapingen, samt styrke jobbmulighetene i norsk kultursektor. Det er særlig denne utenrikskulturelle virksomheten som angår profilering og eksport av kreativ næring. Kulturseksjonens andre oppdrag er å styrke kultursektoren i utviklingsland, og det er ikke relevant i denne sammenheng.

Norwegian Arts Abroad (NAA) er en nettverksorganisasjon som skal legge til rette for profilering av kreativ næring i utlandet, og den forvalter tilskuddsordninger av kunstfaglig, nærings- og eksportrettet art. NAA består av følgende medlemsorganisasjoner [Office of Contemporary Art Norway \(OCA\)](#), [Music Norway](#), [Danse- og teatersentrum \(DTS\)](#), [Norwegian Crafts, Design og arkitektur Norge \(DOGA\)](#), [Norsk filminstitutt \(NFI\)](#) og [NORLA](#). Nettverksorganisasjonen er finansiert av Kulturdepartementet og skal fungere som rådgiver for Utenriksdepartementet. NAA er ikke tilsvarende tilkoblet Nærings- og fiskeridepartementet og virkemiddelapparatet til Innovasjon Norge, som besitter de største profileringsmidlene.

Innovasjon Norge har nylig startet et samarbeid med NORLA for profilering, eksport og salg av norsk litteratur i forbindelse med Frankfurt 2019. Flere slike initiativ bør komme på dette feltet.

Rådet foreslår at alle departementer som har profilering som et av sine mål, utarbeider en overordnet og forpliktende strategi for profilering av kreativ næring internasjonalt, i tett dialog med tilhørende virkemiddelapparat og NAA.

Det norske dataspillselskapet Dirtybit står bak spillet Fun Run som har blitt lastet ned 100 millioner ganger av brukere over hele verden.

Utgitt av:
Kulturdepartementet

Omslagselement:
freepik/kjpargeter

Trykk:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
06/2017

